

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/59

Karar Sayısı : 2012/34

Karar Günü : 1.3.2012

R.G. Tarih-Sayı : 02.04.2013-28606 mük.

İPTAL DAVASINI AÇAN : Anamuhalefet Partisi (Cumhuriyet Halk Partisi) Grubu adına Grup Başkanvekilleri M.Akif HAMZAÇEBİ ve Muharrem İNCE

İPTAL DAVASININ KONUSU : 30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un;

1- 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan *"veya yaptırmak"*sözcüklerinin,

2- 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"yapıyor"* sözcüğünün,

3- 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinin 3. sırasında yer alan *"Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak"* bölümünün,

4- 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

5- 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin,

6- 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinin,

7- 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinin,

8- 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan *"Başkanın izniyle"*sözcüklerinin,

9- 16. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

10- 16. maddesinin (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

11- 19. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"Genel Kurulun"* sözcüklerinin,

12- 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"komisyonların"* sözcüğünün,

13- 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin,

14- 33. maddesinin,

15- 34. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler"* bölümünün,

16- 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, *'teklif'* sözcüğünün yanında yer alan *"çoğunluğuna"* sözcüğünün; *"ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün"* ve *"kanun hükmünde kararnamelelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı"* bölümlerinin,

17- 39. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

18- 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"idari ve yargısal"* sözcüklerinin,

19- 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

20- 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

21- 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasında yer alan *"yazı işleri"* sözcüklerinin,

22- 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

23- 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

24- 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin,

25- 55. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

26- 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

27- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer"* sözcükleri ile ikinci cümlesinde yer alan *"ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında"* sözcüklerinin; (2) numaralı fıkrasında yer alan *"birinci fıkra da sayılanlar hariç"* sözcüklerinin,

28- 77. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 7., 9., 36., 69., 74., 125., 128., 138., 140., 146., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un dava konusu kuralları da içeren maddeleri şöyledir:

'MADDE 3- (1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde veya hükümlerinin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil açısından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal davalarına bakmak.

b) Anayasanın 152 nci maddesine göre mahkemelerce itiraz yoluyla kendisine intikal ettirilen işleri karara bağlamak.

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

ç) Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyelerini, başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları ile Jandarma Genel Komutanını görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

d) Siyasi partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak.

e) Siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak **veya yaptırmak**.

f) Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya milletvekilliklerinin düşmesine ya da milletvekili olmayan bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hâllerinde, ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekilinin Anayasa, kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine aykırılık iddiasına dayanan iptal istemlerini karara bağlamak.

g) Mahkeme üyeleri arasından Anayasa Mahkemesi Başkanı ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

ğ) Anayasada kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

MADDE 6- (1) Mahkeme onyedî üyeden kurulur.

(2) Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklerden birine sahip olmak gerekir:

a) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştayda başkan ya da üye olmak.

b) Mahkemede asgarî beş yıldır raportör olarak görev **yapıyor** olmak.

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş olması ve hâkimlik mesleğine alınmaya engel bir hâlinin bulunmaması kaydıyla;

1) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak,

2) En az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak,

3) En az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için **Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak,**

4) Birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.

MADDE 13- (1) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kurulun ve gerektiğinde bölümlerin gündemini belirlemek.

b) Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek; gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek.

c) Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını görevlendirmek ve görevden almak.

ç) Mahkemeyi temsil etmek.

d) Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak.

e) Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.

f) Bölümlerden birinin fiilî ya da hukuki imkânsızlık nedeniyle toplanamaması hâlinde diğer bölümden üye görevlendirmek.

g) Mahkeme personelinin atamasını yapmak.

ğ) Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak.

h) Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeye ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek.

Başkanvekillerinin görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Başkana ait görev ve yetkiler, Başkanlığın boş olması hâlinde kıdemli başkanvekili; Başkanın mazeretli veya izinli olması hâllerinde ise Başkan tarafından belirlenen başkanvekilince yerine getirilir. Başkanvekillerinin de bulunmaması durumunda Mahkemeye en kıdemli üye başkanlık eder.

(2) Başkanvekillerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bölümlere ve Başkanın gerekli gördüğü hâllerde Genel Kurul ya da Yüce Divana başkanlık etmek.

b) Başkanı oldukları bölümün gündemini belirlemek.

c) Bölüm içinden oluşturulacak komisyonlarda üyelerin dönüşümlü olarak görev yapmalarını sağlamak.

ç) Bu Kanunla verilmiş diğer görevler ile Başkan tarafından tevdi edilen işleri yapmak.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 15- (1) Üyeler;

a) Hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorundadırlar; görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamazlar,

b) Geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturumlara katılırlar,

c) Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamazlar,

ç) Oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza ederler,

d) Oylamalarda çekimser oy kullanamazlar,

e) Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara **Başkanın izniyle** katılabilirler.

(2) Sportif, sosyal ve kültürel amaçlı derneklerde yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla üyelik hâli görev olarak nitelendirilemez.

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma

MADDE 16- (1) Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

(2) Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz. **Ancak, bu ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılır.**

(3) Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir.

(4) Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyetle bulunanlara tebliğ edilir.

(5) Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi

Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. **Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adli makamlar tarafından derhâl yerine getirilir.**

(6) Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İktüzükle düzenlenir.

(7) Başkanın yukarıda yazılı hâl ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi hâlinde, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli başkanvekilince yürütülür.

MADDE 19- (1) Başkan ve üyelerin, asli görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir.

(2) Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için **Genel Kurulun** üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir.

(4) Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir.

MADDE 22- (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.

(2) Bölüm ve **komisyonların** oluşumu ve iş bölümü ile ilgili hususlar İktüzükle düzenlenir.

MADDE 27- (1) Mahkemede, yargısal ve idari çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör yardımcısı atanır.

(2) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idari bilimler alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar ya da yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunanlar arasından açılacak giriş sınavını kazananlar, Başkan tarafından raportör yardımcılığına aday olarak atanır. Sınava girebilmek için askerlik hizmetini tamamlamış, erteletmiş veya askerlik hizmetinden muaf olmak, giriş sınavının yapıldığı yılın ocak ayının son günü itibarıyla, lisans ve lisansüstü öğrenimini yapmış olanlar için otuz, doktora öğrenimini tamamlamış olanlar için otuzbeş yaşını bitirmemiş olmak, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel nitelikleri taşımak şarttır.

(3) Giriş sınavı, yazılı sınav ve mülakattan oluşur.

(4) Mülakat adayın;

- a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- ç) Genel yetenek ve genel kültürü,
- d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. **Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.**

(5) Raportör yardımcıları ve raportör yardımcı adayları 657 sayılı Kanundaki genel idare hizmetleri sınıfına dâhil olup, raportörlük sınıf ve derecelerine dâhil değildirler. Bunlara 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(6) Raportör yardımcılarının raportörlüğe atanabilmeleri için adaylık süresi hariç olmak üzere bu görevde fiilen en az beş yıl çalışmış olmaları, hazırlayacakları meslekî nitelikteki tezin kabul edilmesi şarttır. Bu koşulları taşıyanlar, kadro durumu da gözetilerek Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayı ile raportörlüğe atanabilirler.

(7) Raportör yardımcılığı adaylığına giriş sınavı usul ve esasları, adaylık eğitiminin şekli ve şartları, adaylık süresi sonunda yapılacak sınavın usul ve esasları, raportör yardımcılarının hazırlayacakları tezlerin şekil ve kapsamı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

MADDE 33- (1)Başkan, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırmaya yetkilidir.

İdarî personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanması

MADDE 34- (1) 27 nci maddenin birinci fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler.

MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlıdır.

(2) Anayasa değişikliklerine karşı iptal davaları yalnız şekil bakımından aykırılık iddiası ile açılabilir.

(3) Şekil bozukluğuna dayanan iptal davaları Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek karara bağlanır.

(4) Şekil bozukluğuna dayanan Anayasaya aykırılık iddiası mahkemeler tarafından ileri sürülemez.

MADDE 39- (1) Mahkemece, dava dilekçesinin, 38 inci maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığı, kayıt tarihinden itibaren on gün içinde incelenir. Başvuru dilekçesinde eksiklikler varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması ilgililere tebliğ olunur.

(2) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmışsa, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin tebligat, başvuru dilekçesinde tebligatların yapılacağı belirtilen milletvekillerine, dilekçede bu husus belirtilmemişse dilekçenin en başında ad ve soyadları yazılı olan iki üyeye yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu karar, ilgililere tebliğ olunur.

(4) İptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde, dava dilekçesi ile ekleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık ile iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderilir. Bu makamlar, iptal davasıyla ilgili yazılı görüşlerini değerlendirilmek üzere Mahkemeye bildirebilirler.

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 45- (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş **idari ve yargısal** başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

MADDE 46- (1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) **Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz.** Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usulü

MADDE 47- (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tabidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvuru ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvuru ve mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme **yazı işleri** tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

MADDE 49- (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

(3) Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvuruçunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere resen veya başvuruçunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(8) Esas hakkında incelemenin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

MADDE 50- (1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) **Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.**

(3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir ve Mahkemenin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.

(4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

(5) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

MADDE 55- (1) Mahkeme siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimi için Sayıştaydan yardım sağlar.

(2) Siyasi partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderirler. **Mahkeme kendisine gönderilmiş olan bu belgeleri incelenmek üzere Sayıştay Başkanlığına gönderir.**

(3) Sayıştayca düzenlenen incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.

MADDE 65- (1) Genel Kurul ve bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. **Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.**

(2) Anayasa değişikliklerinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Oylamaya en kıdemsiz üyeden başlanır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Mali İşler Müdürü, Bilgi İşlem Müdürü, İktisat Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdarî İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların **görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer.** Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede **ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında** derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılmıyaya kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinde Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, **birinci fıkrada sayılanlar hariç** kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlığa ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

(3) Bu Kanuna göre yeniden düzenleme ve atamalar yapılmıyaya kadar Mahkemenin değişen veya yeniden kurulan birimlerine verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir. Başkanlık, teşkilatını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanuna uygun hâle getirir. Bu çerçevede kadro değişiklikleri 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümlerine göre yürütülür.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekili, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlar.

(5) Bu Kanunda öngörülen İçtüzük ve yönetmelik Başkanlıkça en geç altı ay içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. İçtüzük ve yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, mevcut İçtüzük ve yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(6) Mevzuatta 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna aykırı hükümleri hariç, bu Kanuna yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen tedavi giderleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 2949 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükümleri esas alınır.

(8) Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

MADDE 77- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 7., 9., 36., 69., 74., 125., 128., 138., 140., 146., 148. ve 149. maddelerine dayanılmış, 91. maddesi ise ilgili görülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'IN katılımlarıyla 16.6.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin Raportör Ahmet KIRTEPE tarafından hazırlanan esas inceleme raporu, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kanun'un 3. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendinde Yer Alan "veya yaptırmak" İbaresini ve 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Son Cümlesi ile (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- Açıklama

İptali istenen ibare Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini düzenleyen 3. maddesinde yer almaktadır. İbarenin yer aldığı (e) bendinde, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak Mahkemenin görevleri arasında sayılmıştır. Siyasi partilerin mali denetiminin nasıl yaptırılacağına ilişkin hükümler ise Kanun'un 55. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddenin (1) numaralı fıkrasında, Mahkemenin siyasi partilerin mali denetiminde Sayıştay'dan yardım alacağı, (2) ve (3) numaralı fıkralarında ise '*Siyasi partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderirler. Mahkeme kendisine gönderilmiş olan bu belgeleri incelenmek üzere Sayıştay Başkanlığına gönderir. Belgelerin incelenmesi sonucunda Sayıştayca düzenlenen incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.*' kuralına yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen kuraldan da anlaşılacağı üzere Kanun'un 3. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin görevleri arasında sayılan siyasi partilerin mali denetimini yaptırmak işinin usul ve yöntemi Kanun'un 55. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. İptal başvurusunda, 3. maddede yer alan ve siyasi partilerin mali denetimiyle ilgili "*veya yaptırmak*" ibaresinin yanı sıra, Kanun'un 55. maddesinin yukarıda yer verilen (2) numaralı fıkrasının son cümlesi ile (3) numaralı fıkrasının da iptali istenilmiş, başvuru dilekçesinde aynı gerekçelerle kuralların Anayasaya aykırılığı ileri sürülmüştür. Bu nedenle, iptali istenen 3. maddedeki ibare ile 55. maddedeki cümle ve fıkra arasındaki hukuki bağlantı nedeniyle bu ibare, cümle ve fıkraya yönelik incelemenin aynı başlık altında, birlikte değerlendirilmesi gerekmiştir.

2- Anayasaya Uygunluk Denetimi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 69. maddesinde, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetiminin Anayasa Mahkemesince yapılacağı, denetime ilişkin yöntemlerin ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımların kanunda gösterileceği, Mahkemenin denetim görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım sağlayacağını belirtildiği, Anayasa'da Mahkemeye denetimin başka bir kuruma yaptırılması konusunda herhangi bir görev ve yetki verilmediği, Anayasa'da yer alan düzenlemenin, denetimi yaptırmak değil, sadece '*Sayıştay'dan yardım*' sağlamayı kapsadığı, Anayasa gereği, bu denetim görevinin, Anayasa Mahkemesi dışında başka bir kurum ya da kuruluşa yaptırılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 69. ve 148. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 69. maddesinin üçüncü fıkrasında, Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımların kanunla düzenleneceği belirtilmiş ve Anayasa Mahkemesinin bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım sağlayacağı kuralına yer verilmiş, maddenin son fıkrasında da siyasi partilerin kuruluş ve çalışmalarının, denetlenmelerinin maddede yer verilen esaslar çerçevesinde kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinde ise '*Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri yerine getirir.*' kuralı yer almaktadır. Bu kural gereğince Anayasa'nın 69. maddesinde siyasi partilerin mali denetimi ile ilgili görev Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

Kanun koyucu, Anayasa'nın 69. maddesinin üçüncü ve son fıkralarındaki yetkiye dayanarak siyasi partilerin mali denetimlerinin nasıl yapılacağına ilişkin usul ve esaslara hem 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda hem de 6216 sayılı Kanun'da yer vermiştir. 2820 sayılı Kanun'da siyasi partilerin mali denetimine ilişkin daha ayrıntılı kurallara yer verildiğinden 6216 sayılı Kanun'da bu konuda ayrıntıya girilmeden Mahkemece yapılacak denetimlerin 2820 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak yapılması gereği belirtilmiş ve Sayıştay'dan sağlanacak yardımın usul ve kapsamına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

6216 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemelere göre Anayasa Mahkemesinin siyasi partilerin mali denetimleriyle ilgili olarak Sayıştay'dan alacağı yardım, kesin hesaplara ilişkin belgeleri inceleyerek rapor düzenlemek şeklinde bir yardımdır. Kanun'un 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesi ile (3) numaralı fıkrasında Sayıştay'dan sağlanacak yardımın kapsamı ve niteliği açıkça belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi aynı yardımı 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesinin ikinci fıkrasına göre, mahallin en kıdemli adli veya idari yargı hâkimi

kontrolünde yaptıracağı inceleme ve araştırmalarla yerel hâkimlerden alabileceği gibi bu amaçla, yeminli bilirkişi dahi görevlendirerek rapor hazırlattırabilir.

Mahkemelerin kanunun uygulanması dışında uzmanlık gerektiren konularda bilirkişiye başvurusu adil yargılanma hakkının gereği olarak değerlendirilmelidir.

Siyasi partilerin karara bağlanarak birleştirilmiş kesin hesaplarını Mahkemeye gönderdikten sonra Mahkemenin hesap denetiminde uzman bir kurum olan ve Anayasa'da mali denetim konusunda zorunlu olarak yardım alınması gerektiği belirtilen Sayıştay'dan, kesin hesapların ve bağlı belgelerinin incelenmek üzere gönderilerek bu konuda rapor istenmesi şeklinde çerçevesi çizilen bir yardımın, yetki devri niteliğinde olmadığı açıktır.

Kanunlarda yer alan bir ibarenin, bağlantılı olduğu diğer hükümlerden kopararak öncesi ve sonrasında bağımsız, sırf sözlükteki anlamı ile değerlendirilmemesi ve kanun koyucunun bu noktadaki amaç ve iradesinin ortaya çıkarılarak yoruma muhtaç ibare ile bu ibarenin bağlantılı olduğu diğer kurallar birlikte değerlendirilerek ortaya çıkan anlama göre Anayasa'ya aykırılık değerlendirmesi yapılması gerekir.

Dava dilekçesinde iptali istenen *"veya yaptırmak"* ibaresi, siyasi partilerin mali denetiminin Anayasa Mahkemesince başka bir kuruma devredilmek suretiyle yaptırılması şeklinde anlamlandırılarak Anayasaya aykırılığı ileri sürülmüştür. Ancak Kanun'un 55. ve 56. maddeleri ile bu maddelerin yollamasıyla 2820 sayılı Kanun'un 74. ve 75. maddelerindeki düzenlemeler karşısında, bu ibare dava dilekçesinde belirtildiği şekilde anlaşılamaz.

Bu nedenle 6216 sayılı Kanun'un 55. ve 56. maddelerinde mali denetim konusunda Sayıştay'dan alınacak yardım ve bu yardımın kapsamı ile 3. maddesinde yer alan *"veya yaptırmak"* ibaresinin Anayasa'nın 69. maddesinde yer alan *'Sayıştay'dan yardım sağlar'* şeklindeki Anayasa Mahkemesine verilen görevin kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 69. ve 148. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların, Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU ile Mehmet ERTEN bu görüşe, *"veya yaptırmak"* ibaresi yönünden katılmamışlardır.

B- Kanun'un 6. Maddesinin İncelenmesi

1- Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan *"yapıyor"* İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 146. maddesinin üçüncü fıkrasında, Cumhurbaşkanı'nın, *'dört üyeyi, üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hakim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından'* seçeceğinin öngörüldüğü, Anayasa'daki, *'raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri'* sözcüklerinin, fiilen raportörlük yapıyor olup olmadığına bakılmaksızın, en az beş yıl raportörlük yaptığı halde çeşitli nedenlerle raportörlük görevinden ayrılanları da kapsadığı oysa, 6216 sayılı Kanun'da yer alan, *'Mahkemedeargâri beş yıldır raportör olarak görev*

yapıyor olmak kuralı, üye seçilme sırasında, fiilen raportör olanları kapsadığı, Kanun'daki *'yapıyor'* sözcüğü, sadece fiilen görev yapan raportörlerin üye seçilebilmesine imkan sağlarken, Anayasa'daki *'yapmış'* sözcüğü, en az beş yıl raportörlük yaptığı halde çeşitli nedenlerle raportörlük görevinden ayrılanların da üye seçilebilmesine imkan tanıdığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 146. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'da, 5982 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle birlikte, Anayasa Mahkemesinin üye sayısı on yediye çıkarılmış ve Mahkemede raportör olarak görev yapmış olanların da üye seçilmelerine imkan tanınmıştır. Anayasa'nın 146. maddesindeki düzenlemede, Cumhurbaşkanının, dört üyeyi, üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçebileceği belirtilmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 6. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve üyelerinin seçilme yeterliliği düzenlenmiştir. Bu maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde, Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için Mahkemede *'asgari beş yıldır raportör olarak görev yapıyor olmak'* kuralına yer verilmiştir. Ayrıca Kanun'un 7. maddesinde de üyelerin seçimi düzenlenmiş ve burada Anayasa'nın 146. maddesindeki konuya ilişkin düzenleme aynen aktarılacak Cumhurbaşkanının dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçeceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 146. maddesi ve 6216 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddelerindeki düzenlemeler birlikte dikkate alındığında bir kişinin raportör kontenjanından Mahkeme üyeliğine seçilebilmesi için Mahkemede en az beş yıl raportör olarak görev yapmış olmasının yeterli olduğu, seçilme anında halen bu görevi yapıyor olması gibi ek bir koşulun aranmadığı açıktır. Bu nedenle iptali istenen ibare, Kanun'daki diğer düzenlemeler ile birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 146. maddesinde yer verilen *'en az beş yıl raportörlük yapmış'* Anayasa Mahkemesi raportörlerini de kapsadığından dava konusu kuralın, Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 146. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin (3) Numaralı Alt Bendinin "Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak" Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 146. maddesinde Anayasa Mahkemesine seçilecek üst kademe yöneticilerinin kimler olduğunun belirtilmediği, bu konuda kanun koyucuya takdir hakkı tanındığı ancak, kanun koyucuya tanınan hakkın, bu yöneticileri dar ya da geniş tutma konusunda sınırsız bir yetki içermediği, kanun koyucunun 6216 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yaptığı belirleme ile Anayasa Mahkemesinin Anayasayla belirtilen niteliğine, görev ve yetkilerine uygun bir tercih olmadığı, dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 2. ve 146. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 5982 sayılı Kanunla değişik 146. maddesinin üçüncü fıkrasında, Cumhurbaşkanının, *'dört üyeyi, üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından'* seçeceği öngörülmüştür. Aynı maddenin beşinci fıkrasında da, kırkbeş yaşını doldurulmuş

olması kaydıyla, üst kademe yöneticilerinin yükseköğretim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış olması şartı getirilmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 6. maddesi, Mahkemenin kuruluşu ve üyelerinin seçilme yeterliliğini düzenleyen kurallar içeren bir maddedir. Bu maddede Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay'dan gelecek üyelerin seçilme yeterliliklerinin yanında Cumhurbaşkanı tarafından doğrudan seçilecek üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile Anayasa Mahkemesi raportörlerine ilişkin ölçütler de belirlenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere Anayasa'nın 146. maddesinde açıkça belirtilmediği için kimlerin üst kademe yöneticisi olduğu hususu da Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre *"Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak"* üst kademe yöneticisi sayılmış ve bu kişilerin en az yirmi yıl kamu hizmetinde çalışmış olmak kaydıyla Anayasa Mahkemesine üye olarak seçilebilecekleri belirtilmiştir.

Öğretide kimlerin üst kademe yöneticisi sayılmaları gerektiği konusunda bir birlik bulunmadığı gibi birçok kanunda da üst kademe yöneticilerinin kimlerden oluştuğu yönünde yeknesaklık bulunmamaktadır. *'Kamu politikasının oluşumuna katılma', 'seçimle gelmemekle birlikte etkin bir otoriteye sahip olma', 'kuruluşunun en üst düzeyinde bulunan', 'kuruluş amacının gerçekleşmesinden önemli yetki ve sorumluluklarla donatılmış, kuruluşun planlama, örgütlenme, personel ve kadrolarını yönetme, denetim ve temsil gibi işlevlerin bir bölümünü görev olarak yerine getiren'* biçiminde ölçütler kullanıldığı anlaşılmıştır.

Anayasa Mahkemesine üye seçilecek üst kademe yöneticileri Anayasa'da sayılmamış ve bu yöneticilerin niteliklerine ilişkin Anayasa'nın 146. maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen kırkbeş yaşını doldurmuş, yüksek öğrenim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde çalışmış olma koşulları dışında herhangi bir düzenlemeye yer verilmeyerek bu konu kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır.

Kanun koyucu, Anayasa'da düzenleme bulunmayan konularda yasama yetkisinin genelliği ilkesinin gereği olarak 6216 sayılı Kanun'un 6. maddesindeki dava konusu kuralda *'Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali'* olarak üst kademe yöneticilerini belirlemiştir. Belirlenen bu kişilerin niteliği dikkate alındığında kanun koyucunun Anayasa Mahkemesinin Anayasayla belirtilen görev ve yetkilerine uygun bir tercih yaptığı, bu nedenle diğer kanunlarda üst kademe yöneticisi olarak sayılanlara 6216 sayılı Kanun'da yer verilmemesinin takdir alanı içinde kaldığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 146. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C- Kanun'un 13. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) ve (d) Bentlerinin İncelenmesi

1- Fıkranın (a) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri ile çalışma ve yargılama usulünü belirleyen Anayasa'nın 148. ve 149. maddelerinde, Anayasa Mahkemesi Başkanına, *'Genel Kurulun Mahkeme Başkanının veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında toplanması'* dışında özel bir görev ve yetki verilmediği, Anayasa'da geçen, Anayasa Mahkemesi ifadesinin, 146. maddenin birinci fıkrasında *'onyedi üyeden'* kurulu mahkeme olarak tanımlandığı, Genel Kurulla birlikte, *'iki bölüm'* ve bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlardan oluşan bir iş bölümünün de öngörüldüğü, bu nedenle Genel Kurulun ve gerektiğinde bölümlerin gündeminin Başkan tarafından belirlenmesinin Anayasa'nın 2., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 149. maddesinin birinci fıkrasında, bölümlerin başkanvekili başkanlığında, genel kurulun ise Başkanın veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında toplanacağı belirtilmiş, maddenin beşinci fıkrasında da *'Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, genel kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.'* kuralına yer verilmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 13. maddesinde, Anayasa'da yapılan değişiklikler de dikkate alınarak Başkanın görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Maddedeki düzenlemeye göre;

- a- Genel Kurulun ve gerektiğinde bölümlerin gündemini belirlemek,
- b- Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek, gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek,
- c- Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını görevlendirmek ve görevden almak,
- d- Mahkemeyi temsil etmek,
- e- Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak,
- f- Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek,
- g- Bölümlerden birinin fiili ya da hukuki imkânsızlık nedeniyle toplanamaması hâlinde diğer bölümden üye görevlendirmek,
- h- Mahkeme personelinin atamasını yapmak,
- ı- Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak,
- j- Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeye ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek,

Başkanın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Mülga 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da, Başkanın görev ve yetkileri açık olarak bir madde başlığı altında düzenlenmemiş, bu konuya kısmen mülga Anayasa Mahkemesi içtüzüğü'nde yer verilmiştir. Nitekim anılan

İçtüzüğün 28. maddesinde, '*Toplantıların gününü belli etmek ve gündemi düzenlemek Başkanlığa aittir.*' denilerek bu konunun Başkanın görevi olduğu belirtilmiştir.

6216 sayılı Kanun'da ise kanun koyucu Başkanın görev ve yetkilerini açık bir şekilde sayarak düzenlemiş ve önceden içtüzük'te yer alan Başkanın gündemi belirleme görevi, maddenin (a) bendinde yer almıştır.

Maddede sayılan tüm görev ve yetkiler, niteliği itibariyle bir kurumun düzenli, verimli ve uyum içinde çalışması için, o kurumu temsil eden ve başkanlık yapan kişilere tanınan, yapılan görevin gereği olarak nitelendirilecek görev ve yetkililerdir.

Genel Kurulun ve bölümlerin gündeminin belirlenmesi, idari niteliği olan bir iş olup bu görevin Kurul veya bölümler tarafından yerine getirilmesi, dava dilekçesinde ileri sürüldüğü gibi Kurulun ve bölümlerin karar yetkilerinin sınırlandırılması sonucunu doğurmaz. Aksine bu kurulların uyum içerisinde hızlı ve verimli çalışmasına katkı sağlar.

Diğer taraftan, bir konunun Anayasa'da düzenlenmemiş olması kanunla düzenlenmesine engel değildir. Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereğince kanun koyucu, Anayasada yer almayan konuları kanunla düzenleyebilir. Bu nedenle Anayasa'da Mahkeme Başkanına Genel Kurul ve Bölümlerin gündemini belirleme görevi verilmemiş olması, bu hususun kanuni düzenlemeye konu yapılmasını Anayasa'ya aykırı hale getirmez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasanın 149. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- Fıkranın (d) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde Anayasa Mahkemesinin, '*Kurul*' esasına dayalı bir Mahkeme olduğu, '*Başkan*' esasına dayalı olmadığı, Anayasa'nın, Mahkeme Başkanına Mahkemenin görev, yetki, çalışma ve yargılama usulüne yönelik özel bir görev ve yetki vermediği, Başkanın merkezde olduğu ya da üstün olduğu bir çalışma usulünün benimsenmediği, bu nedenle Mahkemenin bütününe ilgilendiren Mahkeme yönetmeliklerinin, Genel Kurul yerine Başkan tarafından onaylanması yönündeki kuralın, Anayasanın 2. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 149. maddesinin beşinci fıkrasında '*Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, genel kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.*' kuralına yer verilmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 13. maddesinde, Anayasa'da yapılan değişiklikler de dikkate alınarak Başkanın görev ve yetkileri düzenlenmiş, Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak da bu kapsamda sayılarak, Kanunla Başkana verilen görevler arasında yer almıştır. Yukarıda fıkranın (a) bendi incelenirken ifade edildiği gibi mülga 2949 sayılı Kanun'da Başkanın görev ve yetkileri bir başlık altında belirtilmemiş, anılan Kanun'un değişik maddelerinde bu konuya yeri geldikçe değinilmiş ve ilgili maddede düzenlenen görevin Başkan tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Ancak yönetmeliklerin Başkan tarafından onaylanacağına ne mülga 2949 sayılı Kanun'da ne de mülga içtüzük'te yer verilmiştir. Buna karşın uygulamada işin doğası gereği

olarak Mahkemenin idari faaliyetlerinin düzenlendiği yönetmelikler Mahkeme Başkanları tarafından onaylanmıştır.

Anayasa'nın 149. maddesinin beşinci fıkrasında, Anayasa koyucu hangi konuların kanunla veya içtüzükle düzenleneceğini saymak suretiyle belirlemiştir. Mahkemenin kuruluşu, Genel kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işlemleri kanunla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve iş bölümü kendi yapacağı iç tüzükle düzenlenecektir. Anayasa'nın kanunla ve içtüzükle düzenleneceğini belirttiği konular dikkate alındığında, bu konuların Anayasa'da kanunla düzenlenmesi zorunlu olan hususlar ile Mahkemenin yargısal işlemleriyle ilgili faaliyetlerini kapsadığı açıktır. Yönetmelikle belirlenecek konular ise 6216 sayılı Kanun'un 23., 27., 28., 29. ve 44. maddelerinde belirtilmiştir. Anılan maddelerde yönetmeliğe bırakılan konular incelendiğinde bu konuların Mahkemenin yönetimi, Genel Sekreterliğe bağlı birimlerin çalışma esasları, aday memurların sınav usulü, adaylık süreleri, eğitimi, hizmet birimlerinin görev ve sorumlulukları gibi Mahkemenin idari faaliyetlerini kapsadığı anlaşılmaktadır.

Mahkemenin temsili ve yönetimi Başkana aittir. Temsil ve yönetim kapsamında kalan ve idari faaliyet alanını düzenleyen yönetmeliklerin onayının da yönetim görevi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 149. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D- Kanun'un 14. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin başvuru gerekçesinde belirtilen nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 2., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinde, başkanvekillerinin görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu maddenin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde, *'Başkanı oldukları bölümün gündemini belirlemek'* başkanvekillerinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine yönelik Anayasa'ya aykırılık incelenmesinde yer verilen gerekçelerle dava konusu kural, Anayasa'nın 149. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E- Kanun'un 15. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ç) Bendi ile (e) Bendinde Yer Alan *"Başkanın izniyle"* İbaresinin İncelenmesi

1- Fıkranın (ç) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 138. ve 140. maddelerindeki bağımsızlık ve güvence ile evrensel yargı etiği ilkelerinin, Anayasa Mahkemesini olduğu gibi Anayasa Mahkemesi üyelerini de kapsadığı, Anayasa'da belirtilen özel ve özgün niteliklere sahip üyelerin, kanunla bir takım sınırlamalara ve baskılara tabi tutulmasının Anayasa'nın 138. ve 140. maddeleriyle

146., 147. ve 148. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde kabul edilemez olduğu, Kanun'un 44. maddesinde "*Mahkemenin müzakereleri gizlidir.*" kuralına yer verildiği, bu kuralın varlığına rağmen üyeleri ayrıca gizlilik baskısı altında tutmanın kanun koyucunun amacını aşan bir nitelik taşıdığı, hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorunda olan Anayasa Mahkemesi üyelerini '*oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza*' yükümlülüğü altında tutmanın, onları baskı altında tutmak anlamına geldiği, diğer taraftan '*oturum ve oylamanın gizliliği*' sözcüklerinin belirsizlik içerdiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 138. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 138. maddesinde, hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları ve vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri; 140. maddesinin ikinci fıkrasında ise hâkimlerin mahkemelerin bağımsızlığına ve hâkimlik teminatına göre görev ifa edecekleri belirtilmiştir.

Dava konusu (ç) bendinin de yer aldığı Kanun'un 15. maddesinde, Anayasa Mahkemesi üyelerinin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, üyelerin hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorunda oldukları, görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamayacakları; (b) bendinde, geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturumlara katılmalarının gerektiği; (c) bendinde, Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamayacakları; dava konusu kural olan (ç) bendinde ise üyelerin oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza edecekleri belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, Anayasa'nın 139., 140. ve 147. maddelerinde belirtilen bağımsızlık ve güvencelerden yararlanan, nitelikleri, kariyeri, seçimi, görev, yetki ve sorumlulukları Anayasa'da gösterilen ve anayasal güvence altında bulunan bir görevdir. Anayasa Mahkemesi üyeleri sahip oldukları anayasal ve kanuni statü ve güvencelerle birlikte ayrıca baktıkları dava ve işler ile ilgili olarak Kanun'da yer alan kurallar ile evrensel yargı etiği ilkelerine uygun olarak davranmak zorundadır. Bu zorunluluk yazılı kurallarla birlikte yazılı olmayan ve hâkimlik mesleğinin gereği olarak kabul edilen toplumsal değer yargılarıyla belirlenmektedir.

Dava konusu kuralda belirtilen '*oturum ve oylamanın gizliliğini muhafaza etme*' yükümlülüğü, üyelerin etki altında kalmadan, güven ortamında serbestçe ifade edilen görüş ve düşüncelerinin dışarıya yansımaları önlemeye dönük bir düzenlemedir. Bu nedenle bu tür bir yükümlülüğe Kanun'da yer verilmesi Anayasa Mahkemesi üyelerine baskı şeklinde değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 138. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

2- Fıkranın (e) Bendinde Yer Alan "*Başkanın izniyle*" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde, üyelerin davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara katılabilmelerinin Başkanın iznine bırakılmasının üyelerin bağımsızlıkları ile bağdaşmadığı ayrıca, Anayasa'da, Mahkeme Başkanına özel olarak hiyerarşik bir görev ve yetki verilmediği, '*izin*' verip vermeme konusunda da Başkana sınırları belirsiz bir takdir yetkisi verildiği, yetkinin belirsizlik içermesi nedeniyle hukuk güvenliği ilkesinin zedelendiği

belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7., 138., 140. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında, hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları belirtilmiş; ikinci fıkrasında, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği kural altına alınmıştır. Anayasa'nın 140. maddesinin ikinci fıkrasında ise hâkimlerin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa edecekleri belirtilmiştir.

Kanun'un 15. maddesinde Anayasa Mahkemesi üyelerinin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu kuralda, hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmeyi, görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunmamayı, geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturlara katılmayı, Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklamamayı ve görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev almamayı üyelerin yükümlülükleri arasında saymıştır.

Kanun koyucu, Anayasa'nın 146. maddesinin son fıkrasındaki düzenlemeye paralel olarak ayrıca, dava konusu kuralın yer aldığı 15. maddenin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde, üyelerin resmî veya özel hiçbir görev alamayacaklarını belirttikten sonra bilimsel kongre ve konferansları bu kapsamın dışında tutarak bu gibi toplantılara davetleri hâlinde katılabileceklerini belirtmiş ancak, Mahkemedeki yargısal faaliyetlerin aksamaması için katılımı izin koşuluna bağlamıştır.

Anayasa'nın 148. maddesinde yer verilen ve Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri arasında sayılan, Genel Kurul, bölümler ve komisyonların gündeminde olan konuları görüşerek sonuca bağlamak, üyelerin asli görevleri olup öncelikli olarak yerine getirilmesi zorunludur.

Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'da belirtilen görevlerini aksatmadan yerine getirebilmesi, üyelerinin özverili çalışmalarının yanında bu çalışmaların koordinasyonu ve Mahkemedeki asli görevlerinin sürekliliği ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle üyelerin Mahkeme dışı ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel faaliyetlere katılımlarının gerek Genel Kurul gerekse bireysel başvuruları inceleyecek bölümlerin asıl görevlerini ifada herhangi bir soruna yol açmaması, bu toplantılara katılımın Mahkemeyi temsil ve idare yetkisi bulunan Başkan tarafından koordine edilmesiyle mümkündür.

Ayrıca, dava konusu kuralda yer alan '*izin*', Mahkemedeki yargısal faaliyetlerin zamanında yerine getirilmesi ile Mahkemenin verimli ve uyumlu çalışmasının gereği olarak idari işlemler için Başkana verilmiş bir yetki olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle üyelerin bilimsel toplantılara katılmaları yargısal faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceğinden bu toplantılara katılımın Başkanın iznine bağlanmış olması Anayasa'da yer alan hâkimlik teminatı ve mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerine aykırılık oluşturmaz.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 138. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 149. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

F- Kanun'un 16. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi ile (5) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1- (2) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 16. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde, isimsiz ve imzasız veya adressiz olarak yapılan ancak, somut delile dayanan ihbar ve şikâyetlerin değerlendirmeye alınarak konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılmasının, '*müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz*' şikâyetlerin işleme konulmasının yolunu açacağı, bu durumun hukuk devletinin ve ihbar ve şikâyet hakkının gereklerini ihlal ettiği ayrıca, somut delil durumunun değerlendirmesinin Başkanın takdirine bırakılmasının Başkana, Anayasa'da öngörülmemiş geniş ve belirsiz bir takdir yetkisi verdiği, bu durumun yasama yetkisinin devri niteliğinde olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 74. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Kanun'un 16. maddesinde, Başkan ve üyeler hakkında yapılan şikâyetlerin disiplin işlemleri ile bu işlemlerin inceleme ve soruşturma usulü düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında, Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılmasının Genel Kurulun kararına bağlı olduğu; (2) numaralı fıkrasında ise müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetlerin başkan tarafından işleme konulmayacağı, ancak bu ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırmanın yapılacağı belirtilmiştir.

Bir kişi hakkında ceza veya disiplin soruşturması yapılmasının en önemli unsuru somut delilin varlığıdır. Somut delile dayanan bir iddia kim tarafından ileri sürülmüş olursa olsun, disiplin veya ceza kovuşturması açılmasının ön şartı niteliğindedir. Kanun koyucu birinci cümlede somut delile dayanmamakla birlikte ayrıca isimsiz ve imzasız, belli bir olayı ve nedeni içermeyen şikâyetlerin hukuken dikkate alınmayacağını belirtmiştir. Şikâyetin hukuken dikkate alınmamasının sebebi, iddianın somut bir delile dayanmaması veya belirli bir olayı içermemesidir.

Somut bir delil veya belirli bir olayı içeren iddiaların ispatlanabilir olması nedeniyle kanun koyucu bu nitelikleri taşıyan şikâyetlerin ciddiye alınması gereğini belirterek konu hakkında gerekli inceleme yapılmasını kurala bağlamıştır. Kanun koyucu, Başkan tarafından işleme konulacak şikâyetlerde özellikle soyut nitelikli iddia yerine kanuni bir terim olan '*somut delil*' kavramını kullanmıştır. Somut delile dayanan ihbar ve şikâyetler kim tarafından yapıldığına bakılmaksızın hukuki nitelik taşırlar. Hukuk devletinin gereği olan adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdürme görevi, hukuka aykırı fiil ve davranışları hakkında somut delil bulunan kişilerle ilgili gerekli soruşturma veya incelemenin yapılarak, hukuka aykırı fiillere gerekli yaptırımların uygulanması ile mümkündür. Bu nedenle adaletli bir hukuk düzeninin devamını sağlayıcı nitelikteki kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Ayrıca, Anayasa'da kanunla düzenlenmesi yasak olan konular dışında yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereğince her konu kanun koyucu tarafından kanunla düzenlenebilir. Bu nedenle somut delile dayanan ve hukuki bir nitelik taşıyan ihbar ve şikâyetlerin Mahkeme Başkanı tarafından işleme konulması, Anayasa'da yer verilmeyen bir yetkinin kanunla Mahkeme Başkanına tanınması anlamını taşımaz. Diğer taraftan, dava konusu kural bir kanun hükmü olup bu konuda idareye düzenleyici işlem yapma yetkisi vermediğinden yasama yetkisinin devrinden de söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 7. ve 74. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- (5) Numaralı Fıkranın Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 16. maddenin (5) numaralı fıkrasında, Genel Kurulca, soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurulun, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçeceğinin belirtildiği, dava konusu kuralla da Soruşturma Kuruluna, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilerin verildiği belirtilerek bu durumun Soruşturma Kurulunda görev alacak Anayasa Mahkemesi üyelerine, Anayasa'da yer verilmeyen bir yetki tanıma anlamına geleceği, Soruşturma Kurulunun, '*mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı*' esaslarına göre çalışan yargısal nitelikte bir kurum olmadığı, CMK'ya göre yapılan işlemler ile Cumhuriyet savcısına tanınan yetkilerin yargısal nitelikte olduğu, iddia hakkının, yargısal bütünlük dışına çıkarılarak, Cumhuriyet savcısı dışında, üyeler tarafından yerine getirilmesinin hukuk güvenliğini sarsan ve Anayasa'nın öngördüğü yargısal bütünlüğe uygun düşmeyen bir yaklaşım olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 9., 36., 140., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 149. maddesinin beşinci fıkrasında, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin disiplin işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Bu çerçevede Kanun'un ikinci kısmının ikinci bölümünde yer alan 16 ila 19. maddelerinde disiplin, suç ve cezai işler düzenlenmiştir.

Kanun'un 16. maddesi, Anayasa Mahkemesi Başkanı ve üyeleri hakkında disiplin işlemleri ile suç ve cezalara ilişkin inceleme ve soruşturma usulünü düzenleyen bir kuraldır. Maddedeki düzenlemeye göre ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü halleri hariç Mahkeme başkan veya üyeleri hakkında suç işlediklerine dair iddiaların inceleme ve soruşturulması, genel hükümlerden ayırık tutularak Kanun'un 16. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

Dava konusu kuralda ise Başkan veya üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri nedeniyle haklarında soruşturma açılmasına Genel Kurulca karar verilmesi halinde, soruşturmayı yapacak olan ve Genel Kurulca seçilen üç kişilik Soruşturma Kurulunun CMK'nın Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahip olduğu belirtilmiştir.

Yüksek yargı organlarının başkan ve üyelerinin görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçlar ile kişisel suçları yönünden genel hükümlerden farklı soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi tutulmaları, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının gereğidir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatını göz önünde bulunduran, kişi güvenliğini sağlayarak her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu sürdüren devlettir.

Soruşturma Kurulunun, etkin ve teknik anlamda bir soruşturma yapabilmesi, bu Kurulun CMK'nın Cumhuriyet savcılarına tanıdığı yetkileri kullanmalarına bağlıdır. Gerek CMK'da olsun gerek diğer özel kanunlarda olsun Cumhuriyet savcılarına verilen yetkiler görevleriyle bağlı, diğer bir ifade ile etkin bir soruşturma yapmalarını temin içindir. Bu yetkiler Anayasa'da yer alan hukuk devleti ve adil yargılanma hakkı çerçevesinde suçun ve suçlunun belirlenmesi ve mahkeme önüne çıkarılması amacıyla verilmiş yetkililerdir. Dolayısıyla, bu yetkilerin aynı görevi yapacak olan Soruşturma Kuruluna verilmesi Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan ve adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan hukuk devletinin gereğidir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 9., 36., 140. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

G- Kanun'un 19. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "Genel Kurulun"İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 19. maddenin (2) numaralı fıkrasında '*üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu aranır*' denilerek, üyelikten çekilmeye davet edilme cezası için, yerinde olarak, nitelikli çoğunluğun arandığı ancak, Anayasa'nın 149. maddesinde Genel Kurulun en az 12 üye ile toplanacağını belirtildiği, üye tam sayısının 17 olduğu, Kanun'da herhangi bir niteleme yapılmadan '*Genel Kurul*' sözcükleri kullanmakla yetinildiği, bu sözcüklerin '*üye tam sayısı*' ya da '*toplantıya katılan üyeler*' nitelendirmesi yapılmadığı için soyut ve belirsiz olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kanun koyucu, Başkan ve üyelerin, asli görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verileceğini belirtmiş; (2) numaralı fıkrasında ise '*Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu aranır.*' kuralına yer vermiştir.

Anayasa'nın 146. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin 17 üyeden kurulacağı, 149. maddesinde ise Genel Kurulun Başkan veya Başkanın görevlendirdiği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanacağı, kararlarını salt çoğunlukla alacağı belirtilmiştir. Anayasa'da, kararların özelliğine göre salt ya da nitelikli çoğunluk belirlenirken, nitelikli çoğunluğun '*üye tamsayısına*' ya da '*toplantıya katılan üyelerin sayısına*' bağlı olacağı gösterilmiştir. Anayasa'nın 146. maddesinde, Başkan ve başkanvekillerinin seçiminde, '*üye tam sayısının salt çoğunluğu*'; 147. maddesinde, üyeliğin, görevini sağlık bakımından yerine getirmeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde, '*üye tam sayısının salt çoğunluğu*'; 149. maddesinde, Anayasa değişikliğinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için '*toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğu*' öngörülmüştür. Anayasa'da belirtilen bu ayırık durumlar dışında Genel Kurul,

Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında oniki üye ile toplanacak ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alacaktır.

Anayasa'nın 149. maddesinde, Genel Kurula verilen görevleri yapmak üzere toplantı yeter sayısı ile toplanan heyet '*Genel Kurul*' olarak ifade edilmiştir. Dava konusu kuralda da Genel Kurulun en az toplantı yeter sayısı ile toplanmış olması ve toplananların üçte ikisi ile karar almış olması kuralına yer verilmiştir. Bu nedenle, Anayasa'nın 149. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan '*toplantıya katılanların üçte iki oy çokluğu*' kuralı ile dava konusu kuralın yer aldığı fıkra da belirtilen '*genel kurulun üçte iki oy çokluğu*' kuralı arasında anlam ve sonuç bakımından herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gereklidir. Kuralda belirtilen oylama basit bir matematik hesabıyla anlaşılabilir olduğundan dava konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanana nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

H- Kanun'un 22. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "*Komisyonların*"Sözcüğünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 22. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bölümlerin kaç kişiden oluşup, kimin başkanlığında kaç kişiyle toplanacağı, 65. maddesinde de bölümlerin kararlarını salt çoğunlukla alacağını belirtildiği ancak, '*bireysel başvuru*' gibi temel hak ve özgürlükleri çok yakından ilgilendiren başvuruların, '*kabul edilebilirlik*' incelemesini yapacak olan ve kararları kesin olan '*komisyonlar*' için Kanun'da herhangi bir düzenleme yapılmaksızın konunun doğrudan içtüzüğe bırakıldığı, bu durumun yasama yetkisinin devri niteliğinde olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 2. maddesinin (g) bendinde, komisyonun tanımı, '*Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan kurul*' olarak belirtilmiş ve Kanun'un diğer maddelerinde de doğrudan olmamakla birlikte dolaylı olarak komisyonların görev ve yetkileri ile ilgili bazı düzenlemelere yer verilmiştir.

Anayasa'nın 149. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde, '*Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir*'; beşinci fıkrasının son cümlesinde ise '*Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir*.' kuralı yer almaktadır. Anayasa'nın 149. maddesindeki düzenlemeye göre komisyonların kurulması kanun koyucunun takdirine bırakılırken bu komisyonların oluşumu ile kendi aralarındaki iş bölümü doğrudan Mahkemenin yapacağı içtüzüğe bırakılmıştır.

Kanun koyucu, Anayasa'da yer alan bu düzenlemeyi aynen Kanun'a aktarmak suretiyle Anayasa koyucunun iradesine bağlı kalarak komisyonların oluşumu ve işbölümü ile ilgili düzenlemeleri içtüzüğe bırakmıştır. Komisyonlarla ilgili Kanun'da yer alan düzenlemeler incelendiğinde kanun koyucunun bilinçli olarak diğer bir ifade ile Anayasa'ya bağlı kalarak hareket ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, dava konusu kural, Anayasa'nın 149. maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesinin doğrudan yasaya aktarılmasından ibarettir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 149. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

I- Kanun'un 27. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının Son Cümlesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yazılı sınav ile mülakatın, adayların seçilmesi ve bu sistemin denetlenebilmesi yönünden herhangi bir farkının bulunmadığı, bu nedenle mülakatın da yazılı sınav gibi açık ve belirgin olarak hiçbir sınırlama olmaksızın denetlenebilmesinin gerektiği, ancak birçok yargı kararında mülakat sisteminin denetime uygun olmadığı belirtilmiştir, kanun koyucunun bu sorunu çözmesi gerekirken dava konusu kuralla mülakatta kayıt sisteminin engellendiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, raportör yardımcısı adaylığı mülakatında, mülakat komisyonu üyelerince adayların Kanun'da belirtilen nitelikleri taşıyıp taşımadıkları ayrı ayrı puan verilmek suretiyle değerlendirileceği ve bu fıkranın her bir bendinde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirme yapılarak verilen puanların tutanağa geçirileceği, mülakatta bu tutanak haricinde herhangi bir kayıt sisteminin kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 70. maddesinde, her Türkün kamu hizmetlerine girme hakkının bulunduğu; 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük haklarının kanunla düzenleneceği ifade edilmiştir.

Devlet memurluğuna girişte yapılacak sınavların türü, biçimi ve usulleri hakkında kanun koyucunun takdir yetkisinin bulunduğu ve bu yetkiyi kullanırken kamu yararını gözeticeği açıktır. Anayasa Mahkemesi herhangi bir kuralla ilgili olarak Anayasa'ya uygunluk denetimi yaparken o kuralın kamu yararını gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği veya kanun koyucunun iptali istenen kuralda amaçladığı kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığını değil, incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek kanunlaştırılmış olup olmadığını incelemesi gerekir.

Dava konusu kuralda öngörülen düzenlemenin, herkes için geçerli, soyut ve genel hükümler içerdiği, Kanun'da mülakat komisyonu üyelerinin adayı değerlendirirken esas alacakları kriterlerin ayrı ayrı gösterildiği ve her bir aday için yapılacak değerlendirmede, mülakat komisyonu üyelerinin her birinin verdikleri puanların aritmetik ortalamasının alınacağını belirtildiği dikkate alındığında kuralın, kamu yararı amacıyla getirildiği açıktır.

Anayasa'nın 125. maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, yargı yetkisinin, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılmayacağı, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak,

idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemeyeceği kurala bağlanmıştır.

Dava konusu kural, mülakat sırasında herhangi bir kayıt sistemi kullanılmayacağını hükme bağlamaktadır. Kimi yargı kararlarında yer alan mülakat veya sözlü sınavların kamerayla kayıt altına alınması ve böylece yargısal denetimin daha kolay bir şekilde yapılabilmesine imkân tanınması yönündeki değerlendirmelerin, anayasal denetimde bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Kuralda, idari yargı yolunu kapatan veya zorlaştıran bir hükme yer verilmediğinden, Anayasa'nın 125. maddesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 36. maddesiyle de ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

J- Kanun'un 33. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, dava konusu kural ile *'ihtiyaç duyulan alan', 'proje hazırlama, gerçekleştirme, işletme ve işlerliği', 'zaruri ve istisnai haller', 'özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren iş'* gibi soyut ve belirsiz alanlarda *'hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırma'* konusunda Mahkeme Başkanına geniş, sınırsız, belirsiz ve keyfi uygulamalara neden olacak şekilde takdir yetkisi tanındığı, kuralda bir takım nitelendirmelerin yapılmış olmasının bu belirsizliği ortadan kaldırmayacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade eder. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesidir.

Anayasa'nın 7. maddesinde, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği belirtilmiştir.

5982 sayılı Kanunla Anayasa'nın 148. maddesinde yapılan değişiklik sonucu Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruları inceleme görevi verilmiştir. Mahkemenin bireysel başvuruları inceleme görevi ile diğer görevlerini göz önünde bulunduran kanun koyucu, yargı hizmetlerinin daha hızlı ve daha verimli yürütülebilmesi amacıyla gerek akademik gerek diğer alanlarda projelerin hazırlanması ve yürütülmesi için Kanun'un dava konusu olan 33. maddesinde, Mahkeme Başkanına, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde, hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırma yetkisi tanımaktadır. Kanun koyucunun dava konusu kural ile tanıdığı yetkinin sınırlarını hem konu hem de kişi yönünden oldukça daraltarak istisnai bir düzenleme yaptığı görülmektedir. Bu nedenle dava konusu kuralda Mahkeme Başkanına

verilen yetkinin, sınırları, çerçevesi ve kapsamı kanunla açıkça belirlenmiş olduğundan yetki devrinden söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 128. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

K- Kanun'un 34. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının '*...Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler*' Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, idari çalışmalara yardımcı olmak üzere atanan raportör yardımcılar hariç, idari personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmasının Anayasa'nın 128. maddesine uygun olarak Kanunla düzenlenmesine karşın bu konuda tüm yetki geniş, sınırsız ve belirsiz şekilde Genel Sekreterin teklifi üzerine Başkanın uygun görmesine bağlandığı, ayrıca kuralda hukuk devletinin gereği olan belirlilik ilkesine aykırı düzenleme yapıldığı ve Anayasa'nın 7. maddesi gereğince kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız, belirsiz bir alanı, yönetimin düzenlenmesine bırakmaması gerektiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 34. maddesi, idari personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmasını düzenlemektedir. Bu kurala göre, Kanun'un 27. maddenin (1) numaralı fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanun'a tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez veya taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler.

Kuralda, Adalet Bakanlığı kadrolarına atanacak personelin mali ve diğer haklarında herhangi bir kayıp olmaması için mükteseplerine uygun olarak atamalarının yapılacağı belirtilmiştir. Kamu hizmetlerinin verimli olarak yürütülmesinin şartlarından biri de çalışanların ödüllendirilmesi, çalışmayan veya verim alınamayan personelin de rotasyona tabi tutularak çalıştığı birimin veya yerin değiştirilmek suretiyle verimliliğinin artırılmasıdır. Çalışanların rotasyona tabi tutulmaları taşra teşkilatı olan kurumlar açısından kurum içi rotasyon şeklinde yapılırken, Anayasa Mahkemesi gibi taşra teşkilatı olmayan kurumlarda, bu personelin yine adalet hizmetlerinde istihdamı için Adalet Bakanlığının merkez veya taşra teşkilatlarında değerlendirilmesi şeklinde olmaktadır.

Taşra teşkilatı bulunmayan kurumlar açısından personel verimliliğini artırmak için yapılacak rotasyonda, personelin bir başka kurum kadrolarına atanmaları bir zorunluluktan kaynaklanmaktadır.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, '*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.*' denilmiştir. Anayasanın bu hükmü, memurların ve diğer kamu görevlilerinin anayasal ve kanuni güvence altına alınması amacını taşımaktadır. Memurların Anayasa'da belirtilen diğer hak ve yükümlülükleri ile birlikte atamalarının da Kanunla düzenlenmesi, bu konunun idari tasarruflara konu yapılmasını önleme amacı taşımaktadır. Kanun koyucu kamu personel rejimi anlayışının gereği olarak Mahkeme'de

görülen kamu hizmetinin verimliliğini artırmak amacıyla Anayasa'nın 128. maddesine uygun olarak bu konuyu Kanunla düzenlemiştir.

Ayrıca, dava konusu kuralda atama işleminin Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayıyla yapılacağı belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin idari teşkilatlanmasında Genel Sekreter ve Başkanın, kurumun idari yapısında sıralı en üst karar mercii oldukları, bu nedenle kanun koyucunun bu konudaki takdirinin Anayasa'nın 128. maddesinde memurlara ve kamu görevlilerine sağlanan güvenceleri ihlal eder nitelikte bulunmadığı açıktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti kavramının temel gereklerinden birisi de hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuk güvenliği bireyin hukukî durumunun süreceği yönündeki beklentilerinin belli koşullar içinde güvence altına alınması anlamına gelir. Ancak hukuk güvenliği ilkesi zaman içinde değişen şartlara ve gelişen ihtiyaçlara göre kanunlarda değişiklik yapılmasına engel değildir. Bir hukuk sisteminin değişen ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek esnekliğe sahip olması gerekir. Aksi takdirde hukuk sisteminin durağanlaşması ve toplumun dinamik yapısına uyum sağlayamayarak ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle kanun koyucu Anayasa'da öngörülen koşullar çerçevesinde diğer alanlarda olduğu gibi kamu görevlilerinin durumları ile ilgili olarak da kamu yararı amacıyla bazı değişiklikler yapabilir. Dava konusu kuralda yer alan '*memurların atama işlemi*' niteliği itibarıyla dokunulmaz bir hukuki durum olmadığından kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 7. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

L- Kanun'un 36. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının '*Teklif*' Sözcüğünün Yanında Yer Alan '*Çoğunluğuna*' Sözcüğünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 148. maddesinde, Anayasa değişikliği ile ilgili olarak şekil denetiminin '*teklif ve oylama çoğunluğu*' şeklinde ifade edildiği ancak, Kanun'da bu ifade değiştirilerek, '*teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna*' şekline dönüştürüldüğü ve teklif de oylama da '*çoğunluğa*' bağlandığı, Anayasa Mahkemesinin Anayasada yer alan '*teklif ve oylama çoğunluğu*' ifadesini, yorumlayarak '*teklif*' ibaresini '*teklif çoğunluğu*'ndan farklı ve bağımsız olarak değerlendirdiği, Anayasa Mahkemesi kararlarının, yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamları, gerçek ve tüzelkişileri bağladığı, kanun koyucunun da bu kurala uyması gerektiği, yasama yetkisi kullanan TBMM'nin de kaynağını Anayasa'dan almayan Devlet yetkisi kullanamayacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 36. maddesinde, şekil bakımından iptal davası ve sınırları düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, Anayasa değişikliklerinde şekil denetimi teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı ile sınırlandırılmıştır. Anayasa değişikliklerinin şekil denetiminin nasıl yapılacağına ilişkin 36. maddedeki düzenleme oldukça açık ve yoruma ihtiyaç duymayacak bir düzenlemedir. Kanun koyucu bu kural ile Anayasa değişikliklerinin şekil denetiminde göz önünde bulundurulması gereken '*teklif*' edilebilme şartına Anayasa'nın 175. maddesindeki gibi sayısal bir anlam yükleyerek bu maddedeki düzenlemeye paralel bir kurala yer vermiştir.

Anayasa'nın 175. maddesinde, Anayasa'yı değiştirme yetkisinin TBMM'ye ait olduğu, Meclisin bu yetkisini üye tamsayısının üçte bir çoğunluğunun yazılı teklifi ve beşte üç çoğunluğunun kabul oyuyla kullanabileceği öngörülmektedir.

Anayasa koyucu kanunların hem şekil hem de esas açısından Anayasa'ya uygunluğunun denetimini öngörmüş ancak Anayasa değişikliklerinde sadece şekil denetimine yer vererek, yasalaşma sürecini tamamlamış ve Anayasa maddeleri arasında yerini almış bir normun, Anayasa'nın diğer maddelerine aykırılığının teorik olarak mümkün olmadığını öngörerek, Anayasa değişikliklerinin esas bakımından denetimi ile ilgili Anayasa'nın 148. maddesinde herhangi bir düzenleme yapmamıştır. Bu nedenle Anayasa değişikliklerinin esas yönünden denetimine ilişkin Anayasada herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, Anayasa değişikliklerinde şekil bakımından denetimin '*teklif ve oylama çoğunluğuna, ivedilikle görüşülemeyeceği*' şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Fıkra da ifade edilen '*teklif ve oylama çoğunluğu*' ibaresindeki '*çoğunluk*' lafzı dil bilgisi kuralları dikkate alındığında sadece oylama kavramına münhasır olmayıp aynı zamanda teklif kavramıyla da ilgilidir. Bu nedenle Anayasa'nın 148. maddesinde Anayasa değişikliklerinin esas yönünden denetimine yer verilmediği gibi bunların biçim yönünden denetimleri de, teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlı tutulmuştur.

Ayrıca, dava konusu kuralın yer aldığı 36. maddedeki düzenlemenin Anayasa'nın 148. ve 175. maddelerindeki düzenlemelerle aynı olduğu ve bu maddelerde sayma yöntemiyle belirlenen koşullardan eksik veya farklı bir denetim koşuluna yer verilmediği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasanın 148. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

M- Kanun'un 36. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının '*ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün*' Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'da, TBMM İçtüzüğü'nün şekil bakımından denetimi için herhangi bir sınırlama getirilmediği halde, dava konusu kural ile bu konuda denetim sınırlaması getirilerek Anayasa hükmüne aykırı düzenleme yapıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 36. maddesinde, şekil bakımından iptal davası ve sınırı düzenlenmiş, maddenin (1) numaralı fıkrasında, TBMM İçtüzüğü'nün şekil denetiminin tıpkı kanunlarda olduğu gibi son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılp yapılmadığı ile sınırlı tutulmuştur. Anayasa'nın 148. maddesinde anayasa koyucu, Anayasa değişiklikleri ile kanunların şekil denetiminin nasıl yapılacağını Anayasa'da belirlemesine karşın, KHK'ler ile TBMM İçtüzüğü'nün şekil denetiminin kapsamı ve sınırları hakkında herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir.

Kuşkusuz Anayasa'da bu konuda bir düzenlemenin bulunmaması TBMM İçtüzüğü'nün sınırsız bir şekil denetimine tabi tutulacağı veya Anayasa'da bu konu düzenlenmediğine göre Kanunla da düzenlenemez gibi yasama yetkisinin aslılığı ve genelliği ilkelerine tamamen aykırı bir yaklaşım ileri sürülemez. Anayasa değişiklikleri ile kanunların şekil denetiminin Anayasa'da

düzenlenip, TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'da yer almaması tamamen anayasa koyucunun tercihidir.

Yasama yetkisinin genelliği ve asliliği ilkesi gereğince kanun koyucu Anayasa'nın 148. maddesinde, TBMM İçtüzüğü için öngörülen şekil denetiminin kapsamını belirlemek amacıyla Kanun'da dava konusu kurala yer vermiştir.

Anayasa'nın 6. maddesinin son fıkrası gereği yasama, yürütme ve yargı organları da dahil olmak üzere hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz. Ancak burada kullanılacak devlet yetkisinin kaynağının Anayasa olması zorunluluğu, yasama fonksiyonunun kanun yapma özelliği dikkate alındığında yasama organı için farklı bir anlam ihtiva etmektedir. Öncelikle yasama organı için kullanılacak devlet yetkisinin Anayasa'dan kaynaklanması gereği, yasama organınca çıkarılacak her bir kanun için ayrıca yetkilendirilme zorunluluğu olarak yorumlanamaz. Aksi bir yorum, yasama yetkisinin asli bir yetki olmaktan çıkarılıp bağlı yetki haline getirilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla, kullanılacak devlet yetkisinin Anayasa'dan kaynaklanması gereğinin yasama organı açısından anlamı, yasama fonksiyonunun başka herhangi bir organ tarafından değil sadece TBMM tarafından kullanılabilir bir yetki olarak anlaşılması ve Anayasa'da yasaklanmamış her alanın düzenlenebileceğini ifade eder. Bu durumda gözetilmesi gereken tek sınır, o konuda izin verici değil yasaklayıcı herhangi bir hükmün olup olmadığı hususudur. Dolayısıyla, Kanun'un 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla, TBMM İçtüzüğü'nün şekil bakımından denetiminde Anayasa'da yer almayan düzenlemelere yer verilmesi, kaynağı Anayasa'da yer almayan bir devlet yetkisi kullanımı olarak değil, yasama yetkisinin genelliği ve asliliği ilkelerinin doğal bir sonucu olarak görülmelidir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

N- Kanun'un 36. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "*kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı* ' Bölümününİncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'da, kanun hükmünde kararnamelerin şekil bakımından denetimi için herhangi bir sınırlama getirilmediği halde dava konusu kural ile Anayasa hükmüne aykırı düzenleme yapıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 36. maddesinde, şekil bakımından iptal davası ve sınırı düzenlenmiş, maddenin (1) numaralı fıkrasında kanun hükmünde kararnamelerin şekil denetiminin yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususları ile sınırlı tutulmuştur.

Anayasa'nın 148. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin, Anayasa değişikliklerini, kanunları, kanun hükmünde kararnameleri, TBMM İçtüzüğü'nü, şekil bakımından denetleyip karara bağlayacağı belirtilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, Anayasa değişiklikleri ile kanunların denetiminin nasıl yapılacağı ve sınırları da gösterilmiş ancak kanun hükmünde

kararnameler ile TBMM İçtüzüğü'nün  ekil bakımından denetimi için herhangi bir düzenlemeye veya yasaklamaya yer verilmemiştir.

6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle kural Anayasa'nın 91. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 91. maddesinde, sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin kanun hükmünde kararnamelerle d zenlenemeyece i belirtilmiş; ikinci fıkrasında ise '*Yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süre içerisinde birden fazla kararname çıkarılıp  ıkarılamayaca ını gösterir.*' kuralına yer verilmiştir.

Kanun koyucunun, Anayasa'nın 148. maddesi gereğince kanun hükmünde kararnamelerin  ekil denetiminin kapsamını belirlerken Anayasa'nın 91. maddesinde yer alan ilkeleri de g zetece i açıktır. Dava konusu kuralda, kanun hükmünde kararnamelerin  ekil denetiminin yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp  ıkarılmadı ı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu  yelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlandırılması Anayasa'nın 91. maddesinde yer alan ve kanun hükmünde kararnamelerin taşıması gereken anayasal nitelikleri denetim dışında bırakmaktadır. Kanun koyucunun, dava konusu kuralda, KHK'ların  ekil denetiminin kapsamını belirlerken Anayasa'nın 91. maddesindeki ilkeleri dikkate almadan denetimin kapsamının daraltılması Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Mehmet ERTEN bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

O- Kanun'un 39. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 39. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla iptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde dava dilekçesi ile eklerinin, TBMM Başkanlığı, Başbakanlık ile iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderileceği ve bu makamların iptal davasıyla ilgili değerlendirilmek üzere yazılı görüş bildirceklerinin düzenlendiği, Kanun'da yer verilen bu düzenlemenin kuvvetler ayrılı ı ve yargı ba ımsızlı ı ilkeleriyle ba da madı ı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın Ba langı ı ile 2., 9., 36., 138., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri s r lm  tir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini ba lı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu; 138. maddesinde ise hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisi kullanan mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge g nderemeyece i, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilmiştir.

Kanun'un '*Eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme*' başlıklı 39. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında, iptal davasında şekil şartları yönünden yapılacak incelemenin kapsamı ve varsa tespit edilen eksikliklerin tamamlattırılması usulü belirtildikten sonra, maddenin (4) numaralı fıkrasında, esas bakımından incelenmesine karar verilen davalarda, dava dilekçesi ile eklerinin bir anlamda davanın tarafı sayılabilecek TBMM Başkanlığına, Başbakanlığa ve iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderilmesi ve bu makamların davayla ilgili olarak varsa yazılı görüşlerini Mahkemeye bildirebilecekleri kurala bağlanmıştır.

Dava konusu düzenleme, iptal davalarıyla sınırlı olarak uygulanacak bir kural olmakla birlikte, belirtilen kurumlar açısından görüş bildirme bir zorunluluk olmayıp bu konu kurumların isteğine bırakılmıştır. Kuralda yazılı görüş bildirme yetkisi tanınan kurumlar bir kanunun yasalaşma sürecine katkısı ve ilgisi olan kurumlardır. Kanun koyucu soyut norm denetiminde sadece bazı kurumlara dava ile ilgili yazılı görüşlerini bildirme hakkı tanımamış ayrıca, Mahkemenin tam bir anayasallık denetimi yapabilmesi için gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarda bulunmak üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırıp dinleyebileceğini de Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtmiştir. Dava konusu kuralda yer alan düzenlemeler etkili ve adil bir yargılama yapılmasını kolaylaştıran yargılama usulüne ait haklardır. Usul kanunlarında davanın taraf veya ilgililerine davaya katkı sağlamaya yönelik bazı haklar tanınması adaletli bir hukuk düzeni kurup, sürdürmeyi ilke edinen hukuk devletinin gereği olarak görülmelidir.

Diğer taraftan, bir davanın tarafı veya ilgisi konumunda bulunan kurum veya kişilere görülmekte olan davanın konusuyla ilgili olarak görüşlerinin sorulması ve bu kişilere bazı usuli haklar tanınması, Anayasa'nın 138. maddesinde düzenlenen '*Hiçbir organ, makam veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.*' şeklindeki kuralın kapsamında değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 36. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 9., 148. ve 149. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

P- Kanun'un 45. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan '*...idari ve yargısal...*' Sözcükleri ile (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- (2) Numaralı Fıkarda Yer Alan '*...idari ve yargısal...*' Sözcüklerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için Kanun'da öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerektiğinin, Anayasa'nın 148. maddesinde ise başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının gerektiğinin belirtildiği, Anayasa'da yer alan '*Olağan kanun yolu*' ifadesinin Kanun'da '*idari ve yargısal*' olmak üzere ikili ayrıma tabi tutularak '*idari*' başvuru yolunun da tüketilmiş olması şartı getirildiği, bu durumun belirsizliğe ve karışıklığa neden olacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 148. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesinde, bireysel başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, beşinci fıkrasında ise bireysel başvuruya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun'un 45. maddesinde, bireysel başvuru hakkının kapsamı belirlenmiştir. Kanun koyucu, maddenin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği; dava konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrasında ise bireysel başvuruda bulunabilmenin ön koşulu olarak ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmali için Kanun'da öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir.

Bireysel başvuru yolu bir istinaf veya temyiz yolu olmadığı gibi adli, idari veya askeri yargı yollarında gözetilmesi gereken hukuka aykırılıkların giderilmesinin talep edileceği yeni bir yargı yolu da değildir. Bireysel başvuru, kamu gücü tarafından anayasal bir hakkı ihlal edilen kişilerin bu ihlalin ortadan kaldırılmasını talep edecekleri bir hak arama yoludur. İdare ve yargı mercileri insan hakları ihlallerinin önlenmesinde daha etkin bir konuma sahip olmaları nedeniyle bu ihlallerin önlenmesi açısından öncelikli görev, tüm idari ve yargı mercilerine aittir. Bu nedenle söz konusu şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi önüne getirilmeden önce ilgili mercilerden bu ihlallerin giderilmesi yoluna başvurulması bir zorunluluk olarak Anayasa'nın 148. ve Kanun'un 45. maddelerinde belirtilmiştir. Ayrıca, bireysel başvurunun olağanüstü bir hak arama yolu olması nedeniyle, temel hak ihlallerinin idari ve yargısal başvuru yolları tüketilmesine rağmen giderilememesi halinde Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabileceği kural altına alınmıştır.

Kanun'da yer verilen yargısal başvuru yollarıyla birlikte öncelikle idari başvuru yolunun da tüketilmiş olması gereği aslında olağan kanun yolunda gözetilmesi gereken bir sırayı ifade etmektedir. Kanun yoluna başvurmadan önce idari yollara başvurarak ihlalin giderilmesinin istenmesi, sürecin doğal yapısının gereği olduğu açıktır.

Ayrıca, anayasal hükümler, doğası gereği genel ve soyut hükümler olup kanunlar aracılığı ile somutlaştırılmaları gerekmektedir. Anayasa'nın 148. maddenin üçüncü fıkrasıyla bireysel başvuru öncesi yerine getirilmesi gereken '*olağan kanun yollarının tüketilmesi*' şartı, kanun koyucu tarafından Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla açıklığa kavuşturulmuş; Anayasa'da yer verilen '*olağan kanun yollarından*' anlaşılması gerekenin '*kanunlarda öngörülen idari ve yargısal yollar*' olduğu belirtilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- (3) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin de bireysel başvuru konusu olamayacağının belirtildiği ancak Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu gücü tarafından kullanılan işlemler açısından herhangi bir ayırımın

yapılmadığı, kanun koyucunun Anayasa'da öngörülmemeyen bir sınırlamayı, kendi takdiri ile belirlemek suretiyle bazı sınırlamalar getirdiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 148. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren ve hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıran devlettir.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkında sahip olduğu belirtilmiş; 148. maddesinde ise Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerine yer verilmiştir.

Kanun'un 45. maddesinin dava konusu olan (3) numaralı fıkrasında, bireysel başvuru konusu yapılamayacak işlemler belirlenmiştir. Fıkradaki düzenlemeye göre, yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvuru konusu yapılamayacaktır.

Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamaması, tamamen bireysel başvuru hakkının niteliği ile ilgili olduğu gibi bu işlemlerin uygulanmadıkları sürece bireylerin herhangi bir hakkının ihlaline yol açabilecek niteliğe sahip bulunmamalarından da kaynaklanmaktadır. Yasama işlemleri soyut veya somut norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabi olduğu gibi uygulanmaları bir hak ihlaline yol açmış ise bu işlem nedeniyle hakkı ihlal edilen kişi Anayasa Mahkemesine başvuru imkânına sahip bulunmaktadır. Aynı şekilde düzenleyici idari işlemler de doğrudan Danıştay denetimine tabi olmakla birlikte uygulanmaları bir hak ihlaline neden olmuş ise hakkı ihlal edilen açısından Anayasa Mahkemesine başvuru imkânı bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile başvurucaya somut bir olayda henüz uygulanmamış kanun veya düzenleyici idari işlemin sadece hukuk düzeninde var olması, kural olarak bireysel bir hakkın ihlaline neden olmayacağı, dolayısıyla da bu işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıktır.

Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvuru konusu yapılamaması Anayasa gereğidir. Kanun koyucunun dava konusu kuralda bu şekilde bir düzenlemeye yer vermesi tamamen Anayasa'nın bu konudaki hükümlerinden kaynaklanmaktadır.

Dava konusu kuralda ayrıca, Anayasa Mahkemesi kararlarının da bireysel başvuru konusu olamayacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın 149. maddesinin birinci fıkrası gereğince Anayasa Mahkemesi, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışan bir Mahkemedir. Maddenin ikinci fıkrasında, bireysel başvurular hariç diğer davaların Genel Kurul tarafından görüleceği, bireysel başvuruların ise bölümlerce karara bağlanacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dokuzuncu fıkrası ile 153. maddesinin birinci fıkrasında ise Anayasa Mahkemesinin kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir.

Kanun koyucu yukarıda belirtilen Anayasa hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin çalışma ve yargılama usulüne ilişkin 149. maddesini göz önünde bulundurarak Genel Kurul tarafından verilen ve Anayasa gereği kesin olan kararların, bölümler tarafından yapılacak bir incelemenin konusu olamayacağını belirlemiştir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi Genel

Kurulu tarafından verilen ve Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri hükmü gereğince kesin olan kararlar aleyhine bireysel başvuru yapılamaması hak arama özgürlüğünün sınırlandırılması olarak değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 36. ve 148. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

R- Kanun'un 46. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, dava konusu kuralda, kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacağının belirtildiği, dolayısıyla bir idari işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel hakkı doğrudan etkilenen kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru haklarının kanun koyucu tarafından engellendiği ancak, Anayasa'nın 148. maddesinde '*herkes*' denilmek suretiyle her hangi bir sınırlama yapmadığı, Anayasa'nın 36. maddesinde de hiçbir ayırım yapılmaksızın '*herkes*' sözcüğünün kullanıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 36. ve 148. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu; 148. maddesinin beşinci fıkrasında ise bireysel başvuruya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun'un 46. maddesinde, bireysel başvuru hakkına sahip olanlar belirtilmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, bireysel başvuru hakkının ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından kullanılacağı belirtildikten sonra (2) numaralı fıkrasında kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacağı, özel hukuk tüzel kişilerinin ise sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuru yapabilecekleri belirtilmiştir.

Anayasalar genel ve soyut düzenlemeler içeren metinlerdir. Anayasa'nın 148. maddesinde bireysel başvuruda bulunma hakkı herkese tanınmış bir hak olarak gözükmekle birlikte, Anayasa'da yer alan '*herkes*' ibaresinin kapsamında aynı zamanda kişilerin niteliğinden kaynaklanan nedenlerle bazı kısıtlamaları da içinde barındırdığının, kabulü gerekir.

Anayasa'nın 148. maddesinde yer alan '*herkes*' ibaresinin, kamu gücü kullanan kamu tüzel kişilerini de kapsadığı şekilde anlaşılmaya elverişli olmadığı, bu konuda kanun koyucunun bireysel başvuruda bulunma ile ilgili hak sahipleri yönünden takdir hakkının bulunduğu da kabulü gerekir.

Bireysel başvuru yolu, Anayasa'da yer alan bütün hak ve özgürlüklerin korunması için kabul edilmiş bir yol olmadığı gibi genel bir hak arama yolu da değildir. Bu nedenle Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama özgürlüğünden de farklı bir niteliğe sahiptir. Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama özgürlüğü genel mahkemelerin koruma işlevini düzenlerken, bireysel başvuru yolu daha özel, istisnai ve ikincil bir hak arama yolu olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle 36. maddede yer alan '*herkes*' ibaresi ile 148. maddede yer alan '*herkes*' ibaresinin her iki maddede düzenlenen hak arama yollarının niteliğine uygun olarak yorumlanması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 36. ve 148. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

S- Kanun'un 47. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "yazı işleri " Sözcüklerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvuru dilekçelerinde herhangi bir eksikliğin bulunması hâlinde mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya vekiline 15 günden az olmamak üzere süre verileceğinin belirtildiği, yazı işlerinin müdürlük olarak mahkemenin idari hizmet birimleri arasında sayıldığı, Anayasa'nın 148. maddesinde bireysel başvuruların Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanacağını hükme bağlandığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 148. maddesinin beşinci fıkrasında, bireysel başvuruya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği; 149. maddesinde ise bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar kurulabileceği öngörülmüştür.

Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bireysel başvuruların Kanun ile içtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurtdışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılacağı belirtildikten sonra devamı fıkralarda başvuru dilekçesinde bulunması gereken hususlar ile başvuruya ilişkin bazı usul kurallarına yer verilmiştir.

Dava konusu kuralın da bulunduğu (6) numaralı fıkrada ise başvuru evraklarında herhangi bir eksiklik bulunması halinde mahkeme yazı işleri tarafından bu eksikliğin giderilmesi için başvurucuya onbeş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceğinin bildirileceği belirtilmiştir.

Kanun'un 47. maddesine göre, yazı işleri tarafından yapılacak olan bildirim işlemi, Kanun ve İchtüzükte belirtilen ve başvuru dilekçesinde bulunması gereken zorunlu unsurlarla ilgili varsa bir eksikliğin tespit ve tebliğinden ibaret olup yargısal nitelik taşımayan idari bir işlemdir. Ayrıca, dava konusu kuralın yer aldığı fıkrada, eksikliğin giderilmemesi hâlinde evrakı inceleyip başvurunun reddine karar vermesi şeklinde yazı işlerine verilmiş bir yetki de bulunmamaktadır. Başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi Kanun'un 48. maddesinde düzenlenmiş ve bu konuda yetkinin komisyonlara ait olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle 47. maddenin (6) numaralı fıkrasında yazı işlerine verilen yetki, idari bir işlem olup yargısal faaliyet kapsamında değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 148. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

T- Kanun'un 49. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan '*Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.*' şeklindeki kuralın yargı bağımsızlığını zedelediği ayrıca bilgi için dahi olsa dava dosyası niteliğindeki başvurunun bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesinin başvuru sahipleriyle birlikte toplumu da adil yargılanma konusunda kuşkuya

sevk edeceği ve bireysel başvuru müessesesine olan güveni sarsacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 9., 36., 138., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin, adil yargılanma hakkına sahip olduğu; 138. maddesinde, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisi kullanan mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilmiş; 148. maddesinin beşinci fıkrasında, bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar; 159. maddesinde ise Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği kural altına alınmıştır.

Kanun'un 49. maddesinde, kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesinin bölümler tarafından yapılacağı, kabul edilebilirliğine karar verilen başvuruların bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına gönderileceği ve Bakanlığın gerekli gördüğü hallerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildireceği belirtilmiştir.

Kanun koyucu, Kanun'un 49. maddesinde, komisyonların ve bölümlerin bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabileceği, başvuruya ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve delilleri ilgililerden isteyebileceği şeklinde bir düzenleme getirerek, varsa bir ihlalin ortaya çıkarılması için gerekli usul kurallarına yer vermiştir. Ayrıca, kanun koyucu aynı maddede, Mahkemenin gerekli görmesi halinde duruşma yapabileceği, gerekli tedbirleri alabileceği, Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hallerde, ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun olan hükümlerinin uygulanabileceğini belirtmiştir.

Bireysel başvuruda, davanın bir tarafında hakkı ihlal edildiğini ileri süren '*başvurucu*' varken, diğer tarafta bu ihlale neden olduğu ileri sürülen kamu otoritesi bulunmaktadır. Bu niteliği ile bireysel başvuru yolu Anayasa yargısından, diğer bir ifade ile soyut veya somut norm denetiminden ayrılmaktadır.

Bu nedenle, kanun koyucunun bireysel başvuruların incelenmesi aşamasında varsa bir ihlalin ortaya çıkarılması için dava konusu kuralda olduğu gibi bazı usul hukuku araçlarına yer vermesi, adil yargılamanın gereği olmakla birlikte mahkemelerin bağımsızlığına müdahale ve mahkemelere verilen emir veya talimat olarak da değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 36., 138. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 9. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

U- Kanun'un 50. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla Anayasa Mahkemesine yeniden yargılama yapılmasını isteme yetkisi verildiği, Anayasa'nın 148.

maddesinde Mahkemenin bireysel başvurularda yetkisinin sadece insan hakları ihlallerinin tespitiyle sınırlı olduğu, Anayasa'da, bireysel başvuru kararlarıyla ilgili bir düzenleme yapılmadığı halde Kanunla kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki tanınarak Anayasa Mahkemesine, diğer mahkemelerin üzerinde, Anayasanın 138. maddesine aykırı olarak Kanunla emir ve talimat verme yolunun açıldığı ayrıca yeniden yargılamanın kanun koyucu tarafından dikte ettirildiği ve dayatıldığı, oysa yeniden yargılamanın da Anayasanın 36. maddesi kapsamında bir hak arama yolu olduğu ve bu hakkın kullanılmasının 36. maddede hakkı ihlal edilen taraflara tanındığı, bu nedenle kanun koyucu tarafından bu hakkın Kanunla Anayasa Mahkemesine bırakılamayacağı, Kanunla Mahkemeye böyle bir görevin verilemeyeceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36., 138. ve 148. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralın da yer aldığı Kanun'un 50. maddesinde, Anayasa Mahkemesince esastan incelenen bireysel başvuru davaları sonunda verilecek kararlar ve bu kararların niteliği belirtilmiştir. Kanun koyucu, maddenin (1) numaralı fıkrasında, Mahkemenin esastan inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verebileceği, ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de hükmedeceğini belirlemiştir.

Maddenin (2) numaralı fıkrasında da tespit edilen ihlal, bir mahkeme kararından kaynaklanmış ise ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebileceği veya genel mahkemelerde dava açılması yolunun gösterilebileceği belirtilmiştir. Fıkranın üçüncü cümlesinde ise yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkemelerin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar vereceği kural altına alınmıştır.

Anayasa'nın 148. maddesinde yapılan değişiklik sonucu bireysel başvuruları inceleyip karara bağlamak Anayasa Mahkemesinin görevleri arasına eklenmiş, maddenin beşinci fıkrasında da bireysel başvuruya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinde yer verilen bireysel başvuru yolu, dava dilekçesinde belirtildiği gibi sadece bir hakkın ihlal edilip edilmediğinin tespiti davası değil, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin kamu gücü tarafından ihlalinin önlenmesi ve bir ihlal tespiti durumunda da bu ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıracak veya meydana gelen zararı giderecek şekilde hukuki sonuçlar doğuran bir dava niteliğindedir. Bu nedenle, kanun koyucu bireysel başvurunun niteliğine uygun gerekli usul hükümlerine Kanun'da yer vererek, Anayasa Mahkemesinin görevinin sadece hak ihlallerinin tespiti değil, bu ihlali ortadan kaldıracak nitelikte kararlar verebilmesine imkân tanınması olduğu açıktır.

Ayrıca, dava dilekçesinde belirtildiği gibi Anayasa'nın 148. maddesinde Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurularda yetkisinin sadece bir hak ihlalinin tespitiyle sınırlı olduğu yönünde bir kural bulunmamaktadır. Yasama yetkisi genel ve asli bir yetki olup kanun koyucunun bir konuda düzenleme yapabilmesi için Anayasa tarafından özel olarak yetkilendirilmiş olmasına ihtiyaç yoktur. Bu nedenle kanun koyucu Anayasa'da açıkça yasaklanmamış her alanda düzenleme yapabilir. Dava konusu kuralda yer alan düzenlemelerin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 138. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V- Kanun'un 65. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 65. maddenin (1) numaralı fıkrasında, Genel Kurul ve bölümlerin, kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alacağı belirtildikten sonra, '*Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.*' denilerek, oyların eşitliği halinde Başkana, Anayasa'da öngörülmeleyen iki oy niteliği taşıyan bir güç verildiği, oy eşitlik ilkesinin hukuk devletinin en temel unsuru olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 65. maddesinde, kanun koyucu, Mahkemenin toplantılarda oylama şekli ve karar nisabının nasıl uygulanması gerektiğine ilişkin kurala yer vererek, bölümlerin ve Genel Kurulun, kararlarını katılanların salt çoğunluğu ile alacağı, dava konusu kuralda da oyların eşitliği halinde Mahkeme Başkanının bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olacağı belirlenmiştir.

Oyların eşitliği halinde Başkanın oyunun bulunduğu tarafa üstünlük tanınması yönteminin diğer bazı yüksek mahkeme kanunlarında olduğu gibi, mukayeseli hukuk açısından da uygulanan ve benimsenen bir usul olduğu görülmektedir. İç hukukta benzer düzenlemelerin diğer yüksek mahkeme kanunlarında da yer aldığı, mukayeseli hukukta ise aynı yöntemin İtalya, Fransa, İspanya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi ülkeler tarafından da kabul edilmiş bir uygulama olduğu görülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin demokratik bir hukuk devleti olduğu; 149. maddesinde, Mahkemenin iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışacağı, bölümlerin başkanvekilinin başkanlığında dört üye ile toplanacağı, Genel Kurulun ise Başkan veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında oniki üye ile toplanacağı, Genel Kurul ve bölümlerin kararlarını salt çoğunlukla alacağı belirtilmiştir.

Anayasa koyucu, toplantı yeter sayısını en az onüç olarak belirlemekle birlikte, Genel Kurulun 14 veya 16 üye ile toplanması durumunda, oyların eşitliği halinde kararın hangi yönde verildiğine ilişkin bir düzenlemeye Anayasa'da yer vermemiştir. Dolayısıyla, bu konuda kanunla bir düzenleme yapılmasının gerekliliği açıktır.

Yasama yetkisinin asliliği ve genelliği ilkesi gereğince kanun koyucu bu alandaki boşluğu Kanun'un 65. maddesindeki dava konusu kural ile düzenlemiştir. Anayasa'da düzenlenmemiş bir alanın kanun koyucunun takdirine bırakıldığı, Anayasa'nın temel ilkeleri ile yasaklayıcı hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, bu konudaki tercihin kanun koyucunun takdiri kapsamında kaldığı kabul edilmelidir.

Anayasa'da düzenlenmediği için uygulamada belirsizliğe yol açacak bir alanın, öngörülebilir ve uygulanabilir şekilde kanunla düzenlenmesi, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin gereğidir. Bu nedenle, Anayasa'da yer verilmeyen Mahkeme Genel Kurulunun çift sayıyla toplanması durumunda oyların eşitliği sonucu ortaya çıkan belirsizliği kanun koyucunun kanunla düzenlemesi hukuk devletine aykırılık oluşturmaz.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Y- Geçici 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "görevleri, bu kanunun yayımı tarihinde sona erer" İbaresini ve İkinci Cümlesinde Yer Alan "ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında" İbaresini ile (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "birinci fıkrada sayılanlar hariç" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, geçiş hükümlerinin düzenlendiği geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasında, Mahkeme bünyesinde yer alan müdürlükler ile uzman kadrosunda bulunan personelin kanunla görevlerine son verilerek Adalet Bakanlığı teşkilatında başka bir kadroya atandıkları, yapılan bu değişikliklerin hiçbir ihtiyaç belirtilmeden ve gerekçe gösterilmeden yapıldığı, kurum birleşmesi ve tasfiyesi gibi bir değişiklik olmadan yapılan bu değişikliğin boşalan görevlere yeni atamalar yapılarak kadrolaşma amacını taşıdığı, hizmetin gereklerinin ve kamu düzeninin esas alınmadığı bir tasfiye öngörüldüğü belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 148. ve devamı maddelerinde yapılan değişiklik sonucu Mahkemenin yapısı, üye sayısı ile görev ve yetkilerinde önemli değişiklikler yapılmış, Mahkemeye diğer görevlerinin yanında bireysel başvuruları da inceleme görevi verilmiştir. Anayasa'da yapılan değişikliklere paralel olarak Kanun ile Mahkemenin teşkilat yapısında değişiklik yapılarak, verimli olmayan müdürlükler tek çatı altında birleştirilmiş, bazı birimlere ise Kanun'da yer verilmeyerek, on sekiz olan müdürlük sayısı sekize düşürülmüştür.

Mahkemenin daha dinamik bir yapıya kavuşturularak, idari işleyişiyle ilgili hızlı ve yerinde karar almasını sağlayarak kamu hizmetinde verimi artırmak amacıyla yapılan bu değişiklik sonucu kadrosu bulunmayan ancak, müdür olarak görev yapan personelin durumlarının belirsizlikten kurtarılması amacıyla da Kanun'un geçici 1. maddesinde bazı kurallar belirlenmiştir. Maddenin dava konusu kuralların da yer aldığı (1) numaralı fıkrasında, 'Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Mali İşler Müdürü, Bilgi İşlem Müdürü, İktisat Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdari İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılınca kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.' hükmü yer almaktadır.

Maddenin (2) numaralı fıkrasında ise Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, (1) numaralı fıkrada sayılanlar hariç kadro ve görev unvanları değişmeyenlerin başkanlığa ait aynı

unvanlı kadrolara atanmış sayılacakları kuralına yer verilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan '*birinci fıkrada sayılanlar hariç*' şeklindeki ibarenin de iptali talep edilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesindeki '*hukuk devleti*' ilkesi gereğince, yasama işlemlerinin kişisel yararları değil kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yapılması zorunludur. Bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken '*kamu yararı*' konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme yalnızca kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığı ile sınırlıdır.

Mahkemenin idari teşkilat olarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulması amacıyla bazı müdürlüklerin birleştirilmesi sonucu bu kadrolarda görev yapan personelin kadrosuzluktan dolayı başka görevlere veya Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmalarını öngören kuralın kamu yararı amacı taşıdığı açıktır.

Hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden birisi kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. İptali istenilen kurallarda kişilerin bulunduğu statülerden doğan, tahakkuk etmiş ve kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklara yönelik bir düzenleme öngörülmediğinden dava konusu kuralın kazanılmış hakları ihlal ettiği söylenemez.

Anayasa'nın 128. maddesi gereğince memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun koyucu tarafından dava konusu kuralda, Mahkemenin teşkilat yapısındaki değişiklik nedeniyle kadrosu kaldırılan personelin görevlerinin, yasanın yürürlüğe girdiği tarihte sona ermesini ve bu kişilerin en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanmaları öngörülmüştür. Düzenlemenin emredici nitelikte olması ve dava konusu kural kapsamında bulunan memurların atama ve özlük işleriyle ilgili hükümlerin kanunla düzenlendiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Z- Kanun'un 77. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'un 77. maddesinde, '*Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.*' denilerek, Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun yürütmesinin, yürütme organı olan Bakanlar Kuruluna bırakıldığı, Anayasayla kurulan, üyeleri ve nitelikleri Anayasayla belirlenen, görev ve yetkileri, çalışma ve yargılama usulü ile kararları Anayasa'da gösterilen, Anayasa Mahkemesinin, yürütme organı içinde bir kurum olmadığı, Kanun'u yürüten organın, aynı zamanda, hukuksal yetki ve sorumluluğu üstlenen organ olduğu, Anayasa'da, Bakanlar Kuruluna, Anayasa Mahkemesinin, görev, yetki, çalışma ve yargılama alanıyla ilgili bir yetki ve sorumluluk verilmediği, bu nedenle dava konusu kuralın soyut, belirsiz, öngörülemez, yaşama geçmesi ve uygulanması olanaklı olmayan bir düzenleme anlamına geldiği, hukuk devletinde böyle bir kuralının kabul edilemeyeceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın Başlangıcı'ı ile 2., 9., 148. ve 149. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 148. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri; 149. maddesinde, çalışma ve yargılama usulleri düzenlenmiş, maddenin beşinci fıkrasında ise Mahkemenin kuruluşu, genel kurul ve bölümlerin yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun koyucu, 6216 sayılı Kanun'u yaparak yasalaştırmış ve 77. maddesinde Kanun'un yürütmesinin Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirileceğini belirlemiştir.

Anayasa'nın 109. maddesinde, Bakanlar Kurulu'nun, Başbakan ve bakanlardan oluşacağı; 112. maddesinde ise Başbakan'ın, Bakanlar Kurulu'nun başkanı olarak, bakanlıklar arasında işbirliğini sağlayacağı ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözeteceği, Bakanlar Kurulu'nun da bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumlu olacağı öngörülmüştür.

Bakanlar Kurulu, genel yürütme yetkisine sahip tek organdır. Bu nedenle Anayasa'da ve kanunlarda bu Kurulun görev ve yetkileri tek tek sayma yöntemiyle belirtilmemiştir. Anayasa'nın ve kanunların kendisine verdiği görevleri yerine getirdiği gibi kanunların uygulanması ile ilgili bütün görevleri de yerine getirir. Bir kanunun bakanlar kurulu tarafından yürütüleceğini belirtmek, o kanunun içerisinde düzenlenen her görevin yürütme tarafından yerine getirileceği anlamı taşımamaktadır. Kanunlarda yer verilen yürütme maddesi soyut, genel ve bir anlamda sembolik bir yetkiyi içermektedir. Bu nedenle 6216 sayılı Kanun'un yürütülmesi görevinin Bakanlar Kuruluna bırakılması, Mahkeme'nin faaliyet alanına yürütmenin müdahalesi olarak değerlendirilemez.

Diğer taraftan, mahkemelerin teşkilat kanunları ile diğer kanunlar arasında bir bağlantının bulunduğu, özellikle personel ve mali haklar, atama emeklilik ve sosyal haklarla ilgili kanunların yürütülmesinde siyasi sorumluluğun Bakanlar Kuruluna ait olduğu, dolayısıyla yargısal faaliyetlerin dışında kalan alanların yürütülmesi işleminin Bakanlar Kurulunun genel yürütme yetkisi kapsamında kalan idari bir görev olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 148. ve 149. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasanın Başlangıç'ı ve 9. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un:

A- 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı "* bölümüne ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B- 1- 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan *" veya yaptırmak'sözcüklerine,*

2- 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, (b) bendinde yer alan *" yapıyor "* sözcüğüne ve (c) bendinin (3) numaralı alt bendinin *" Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir*

yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak bölümüne,

3- 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentlerine,

4- 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendine,

5- 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, (ç) bendine ve (e) bendinde yer alan "*Başkanın izniyle*" sözcüklerine,

6- 16. maddesinin, (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi ile (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

7- 19. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*Genel Kurulun*" sözcüklerine,

8- 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*komisyonların*" sözcüğüne,

9- 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesine,

10- 33. maddesine,

11- 34. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "*Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler*" bölümüne,

12- 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, '*teklif*' sözcüğünün yanında yer alan "*çoğunluğuna*" sözcüğü ile "*ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün*" bölümüne,

13- 39. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

14- 45. maddesinin, (2) numaralı fıkrasında yer alan "*idari ve yargısal*" sözcükleri ile (3) numaralı fıkrasına,

15- 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

16- 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasında yer alan "*yazı işleri*" sözcüklerine,

17- 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

18- 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

19- 55. maddesinin, (2) numaralı fıkrasının son cümlesi ile (3) numaralı fıkrasına,

20- 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

21- Geçici 1. maddesinin;

a- (1) numaralı fıkrasının, birinci cümlesinde yer alan " görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer' ibaresi ile ikinci cümlesinde yer alan "ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında" ibaresine,

b- (2) numaralı fıkrasında yer alan " birinci fıkra da sayılanlar hariç " ibaresine,

22- 77. maddesine,

yönelik iptal istemleri, 1.3.2012 günlü, E.2011/59, K.2012/34 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, fıkra, bent, cümle, bölüm, ibare ve sözcüklere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

1.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- SONUÇ

30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu Ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un:

1- 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan " veya yaptırmak' sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU ile Mehmet ERTEN'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

a- (b) bendinde yer alan " yapıyor " sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (c) bendinin (3) numaralı alt bendinin " Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak' bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a- (ç) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (e) bendinde yer alan " Başkanın izniyle " sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6- 16. maddesinin;

a- (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7- 19. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " *Genel Kurulun* " sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

8- 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " *komisyonların* " sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

9- 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

10- 33. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

11- 34. maddesinin (1) numaralı fıkrasının " *Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler* " bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

12- 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a- ' *teklif* ' sözcüğünün yanında yer alan " *çoğunluğuna* " sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- " *ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü* " bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- " *kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı* " bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

13- 39. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

14- 45. maddesinin;

a- (2) numaralı fıkrasında yer alan " *idari ve yargısal* " sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15- 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

16- 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasında yer alan " *yazı işleri* " sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17- 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

18- 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

19- 55. maddesinin;

a- (2) numaralı fıkrasının son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

20- 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

21- Geçici 1. maddesinin;

a- (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan " *görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer* " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan " *ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında* " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c- (2) numaralı fıkrasında yer alan " *birinci fıkrafta sayılanlar hariç* " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

22- 77. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

1.3.2012 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

KARŞIOY

Anayasa'nın 148. maddesi, Anayasa Mahkemesinin;

1) Kanunları,

2) Kanun Hükmünde Kararnameleri,

3) Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün,

ŞEKİL ve ESAS bakımından uygunluk denetimini yapacağını

ŞEKİL bakımından denetiminin ise;

1) Kanunlarda; son oylamanın öngörülen çoğunlukta yapılıp yapılmadığı,

2) Anayasa değişikliklerinde;

- Teklif ve oylama çoğunluğuna

- ivedilikle görüşülemeyeceği şartına

Uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlı olduğunu YAZMIŞTIR.

Kalan denetlenebilen mevzuat için ise bir açıklama, sınırlama ya da KANUNLA düzenlenebileceği gibi anayasal bir ifade YOKTUR. Bu ifade olmadıkça da denetime müdahale sayılacak kural ile getirilen 6216 sayılı Yasa'nın 36 maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlamanın yasal dayanağı var sayılamaz.

Yasama yetkisinin genelliği ve asliliği ilkesi yasa koyucuya ilk ELDEN ve doğrudan 'MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı' şeklindeki düzenleme alanı serbestisi getiriyorsa da yetkisinin kaynağının meşruluğu ve varlık nedeninin bulunmuş olması da kaçınılmaz olacaktır. Mahkemenin denetim alanını ve niteliğini belirleyen Anayasa'nın 148. maddesindeki normatif düzenleme, şekil denetiminde son oylamanın öngörülen çoğunlukta yapılıp yapılmadığına ilişkin denetim şartını iç tüzük değişikliklerinde kanun Hükmünde Kararnameler gibi alan dışında bırakmış onu (İçtüzüğü) kanunlar ile aynı kategoride değerlendirmemiştir.

Bu hali ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü şekil denetiminde herhangi bir sınıra uymadan denetlenebilecek iken iptali istenen kuralda getirilen sınırlama ile, (örneğin, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülme usulüne tabii bir iç tüzük değişikliği sırasında, toplantı ya da karar yeter sayısı eksikliği uyarısı ve sayımı istemini dikkate almaksızın tümü oylanmış bir iç tüzük değişikliği teklifinde sonuca müessir bir usulü eksiklik görmezden gelindiğinde,) denetlenebilecek alanın yalnızca sadece son oylama çoğunluğunun varlığını aramaya yönelik olması halinde görmezden gelinen eksiklik yönünden İçtüzük değişiklikleri içinde olası hukuksuzluklar barındırabilecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi iç tüzüğü'nün 81. maddesinin ikinci fıkrasında ki gibi talebe rağmen açık oy yerine işaretle yapılan oylamada son oylamanın öngörülen çoğunluğa eriştiğinin denetimi nasıl yapılabilecek, sadece bu fiilin tespit ve varlığına indirgenmiş denetim yapılmış olabilecektir. Çok çeşitli uygulama sorunlarını da beraberinde getiren kural bu gibi haklı nedenler ile Anayasa koyucu tarafından 148. maddesinde kanunlardan farklı kategoride ele alınmış ve denetimine sınırlama getirilmemiştir. Bu halde iç tüzük denetiminde yasa ile düzenleme yapıp Anayasa'ya aykırı bir şekilde Anayasa Mahkemesinin görev alanı sınırlandırılmaz.

Anayasa ilgili maddesinde yer almayan sınırlama ilkelerini genişletip takdir hakkı kapsamında kurala taşıyan ve yasa koyucu tarafından yasaklanmamış alanların düzenlenebilmesinde sınırsız serbestlik anlayışını yansıtan çoğunluk görüşüne katılınmamıştır. Kural Anayasa'nın 148. maddesine aykırıdır iptali gerekir.

KARŞIOY GEREKÇESİ

I- Yasa'nın 3. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendinde Yer Alan 'veya yaptırmak' Sözcükleri Yönünden

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde, 'siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak' Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış, bu bende yönelik iptal istemi ise 'veya yaptırmak' sözcükleriyle sınırlı tutulmuştur.

Anayasa'nın 69. maddesinin üçüncü fıkrasında, 'Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunla gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesi'nin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.' denilmektedir. Buna göre, siyasi partilerin mali denetimini yapmak, münhasıran Anayasa Mahkemesi'ne ait bir görev olup, söz konusu denetimin başka bir kurum veya kuruluşa yaptırılması olanaklı değildir. Sayıştay'dan sağlanacak yardımın ise 'yaptırmak' kapsamında olmadığı açıktır. 6216 sayılı Yasa'nın siyasi partilerin mali denetiminin düzenlendiği 55. ve 56. maddelerinde yer alan kurallardan, yapılacak mali denetimin Anayasa ile uyumlu olarak Anayasa Mahkemesi'nin görev ve sorumluluğu içinde kaldığı anlaşılmaktadır. Ancak, bu durumun, Mahkeme'ye Anayasa ile belirlenen görev sınırlarını aşacak biçimde yetki veren dava konusu sözcüklerin, Anayasa'ya aykırılığı sorununu ortadan kaldırmayacağı açıktır.

Belirtilen nedenlerle Anayasa'ya aykırı olan dava konusu sözcüklerin, iptal edilerek; yasa kuralının her türlü duraksamayı önleyecek bir içeriğe kavuşturulması gerekirken yorumlu ret kararı ile belirtilen sözcüklerin geçerliliğini sürdürmesine izin verilmesi Anayasa'nın üstünlüğü ve anayasal denetimin amaçları ile bağdaşmamaktadır.

II- Yasa'nın 15. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendinde Yer Alan 'Başkanın izniyle' Sözcükleri Yönünden

6216 sayılı Yasa'nın 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde üyelerin, davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara Başkanın izniyle katılabilecekleri öngörülmüş, dava dilekçesinde, Kural'da yer alan 'başkanın izniyle' sözcüklerinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali istenmiştir.

Dava konusu kuralla üyelerin her türlü bilimsel toplantıya konuşmacı veya izleyici olarak katılımları Başkan'ın iznine bağlanmıştır.

Anayasa'nın 26. maddesine göre, herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak, ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu özgürlüğün, maddede sayılan nedenlerle sınırlandırılması olanaklı ise de üyelerin bilimsel toplantılara katılabilmeleri, sınırlamaya esas alınacak konular arasında yer almamaktadır. Üyelerin bilimsel toplantılara katılarak bilgi alış verişinde bulunmalarının, bunun sonucu olarak karar verme sürecinde bilimsel verilerden de yararlanmalarının yargılama faaliyetlerinin daha ileri noktalara taşınmasındaki önemi yadsınamaz. Mahkeme'nin çalışma düzenini gözeterek, bilgi ve deneyimleri çerçevesinde hangi toplantıya konuşmacı ya da izleyici olarak katılacağı her üyenin kendi takdir ve değerlendirmesi içinde kalan bir husustur.

Açıklanan nedenlerle dava konusu sözcüklerin hizmetin gerekleriyle bağdaşmadığı gibi, Anayasa ile de uyum içinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

III- Yasa'nın 27. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının Son Tümcesi Yönünden

6216 sayılı Yasa'nın 27. Maddesinin, Mahkeme'ye raportör yardımcısı olarak atanacakların, giriş sınavlarında yapılacak mülâkatı düzenleyen (4) numaralı fıkrasının son cümlesinde, 'Bunun dışında mülâkat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılamaz.' denilerek, bu konuda sınırlayıcı bir kural getirilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren tüm eylem ve işlemlerini objektif esaslara bağlayarak yargı denetimine açan, adil yargılanma hakkını sağlayan devlettir. Yasa koyucunun, bu doğrultuda düzenlemeler yaparak hukuk devletini yaşama geçirmekle yükümlü olduğu gözetildiğinde idarenin, personel alımında uyguladığı mülâkatta, yargısal denetimi kolaylaştırmak amacıyla kayıt sistemi ya da başka bir yöntemi uygulamasının engellenmesi, öncelikle hukuk devleti anlayışının özümsemediğinin göstergesidir. Kamu hizmetinin özelliğine göre istihdam edilecek kişilerde hangi vasıfların aranacağını ve göreve alınmada nasıl bir yöntem uygulanacağını objektif esaslara göre belirlenmesi ve hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde sonuca ulaşılmasının sağlanması idarenin sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluğun, gereği gibi yerine getirebilmesi için idarenin takdir yetkisini kullanarak belirleyeceği yöntemlere yasa ile müdahale edilmesi, hukuk devleti olma iddiasından vazgeçildiği anlamına geleceğinden, Anayasa ile bağdaşmaz. Hukuk devletinde, getirilen bir yasaklama ile idarenin takdir yetkisi kaldırılıyorsa, bunun şeffaflığı ve objektifliği engelleyerek yargısal denetim alanını daraltmak değil, aksine genişletmek amacıyla yapılması gerekir.

Öte yandan, Anayasa'nın 70. maddesine göre, her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir; Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez. Bu ilkenin uygulamaya yansıtılmasının en etkili yolunun, hizmete alınacakların niteliklerinin saptanmasında, objektif yöntemlerin uygulanması olduğu kuşkusuzdur. İdarelerin kamu personelinin atanmasını bu çerçevede gerçekleştirmeleri, hizmetin gerekli kıldığı özellikler dışında öznel değerlendirmelere yol açacak ya da bu izlenimi verecek davranışlardan kaçınmaları Anayasa'nın 70. maddesinin gereğidir. Kamu hizmetine alınmada objektif esasların uygulanmasını engelleyen kuralların ise bu ilkeyle bağdaşmadığı açıktır.

Belirtilen nedenlerle dava konusu Kural Anayasa'ya aykırıdır.

IV- Yasa'nın 36. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının 've Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün' ve 'kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı' Bölümleri Yönünden

6216 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ve kanun hükmünde kararnamelerin şekil yönünden denetiminde bazı sınırlamalar getirilmiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinin ilk fıkrasında, Anayasa Mahkemesi'nin kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin (KHK) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İçtüzüğü'nün Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyeceği, ikinci fıkrasında da kanunların şekil bakımından denetlenmesinin, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılp yapılmadığı şartına uyulup uyulmadığı hususu ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. KHK'ler ile TBMM İçtüzüğü'nün şekil bakımından denetiminde ise bir sınırlama öngörülmediği gibi, bu hususun kanunla düzenleneceğine ilişkin bir kurala da yer verilmemiştir. Buna göre, KHK'lerin ve TBMM İçtüzüğü'nün şekil bakımından denetimi konusunda yasa ile düzenleme yapılarak Anayasa Mahkemesinin görev alanının sınırlandırılması olanaklı değildir. Anayasa koyucunun arzu etmesi durumunda kanunlar ve Anayasa değişikliklerinde olduğu gibi KHK'ler ve TBMM İçtüzüğü'nün şekil bakımından denetiminde de sınırlama getirmesine engel bulunmadığı halde bu yola başvurulmamış olması, bu tür bir sınırlamaya gerek duyulmadığını göstermektedir. Bu nedenle KHK ve TBMM İçtüzüğü'ne ilişkin dava konusu düzenlemeler Anayasa'nın 148. maddesine aykırıdır.

Öte yandan, Anayasa'nın KHK çıkarma yetkisinin kapsamı ve sınırlarını belirleyen 91. maddesi, denetimle ilgili bir kural içermediğinden, bu maddenin KHK'lerin şekil bakımından denetiminin Anayasal dayanağını oluşturamayacağı açık olup, kararın anılan maddenin esas alındığı KHK'lerle ilgili gerekçesine bu madde yönünden katılmak mümkün değildir.

V- Yasa'nın 65. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Tümcesi Yönünden

6216 sayılı Yasa'nın 'oylama şekli ve karar nisabı' başlıklı 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilk tümcesinde, Genel Kurul ve bölümlerin, kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alacağı dava konusu ikinci tümcesinde ise oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olacağı hükme bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 149. maddesinin ilk fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararlarıyla ilgili olarak bölümler ve Genel Kurul'un kararlarını salt çoğunlukla alacağı belirtilmektedir. Salt çoğunluk, oylamaya katılanların yarısından bir fazla sayıdaki çoğunluğu ifade ettiğinden, oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın görüşüne ağırlık verilerek oluşturulan kararın salt çoğunlukla alındığı kabul edilemez.

Öte yandan, Yüce Divan'da yapılan ceza yargılamasında, oyların eşitliği halinde iki oy etkisi yaratacak biçimde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş sayılmasıyla, beraat ya da mahkûmiyet konusunda, kurul yerine başkanın iradesi belirleyici olacak, böylece kurul halinde yargılama yapılması ile korunması amaçlanan hukuki yarar gerçekleşmeyecektir. Bu durumda, sanıklar yönünden yargılama güvencelerinden biri geçerliliğini yitirerek, adil yargılanma hakkı zedeleneyecektir.

Dava konusu kuralın yol açabileceği söz konusu uygulamaların, Anayasa'nın 36 ve 149. maddeleri ile bağdaştırılması olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle Yasa'nın belirtilen kurallarının Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY VE FARKLI GEREKÇE

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un:

I- 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen '**veya yaptırmak**' ibaresini de içeren e) bendinde;

'Siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak' denilmektedir.

Kural, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin Kanun'a uygunluğunun denetimini yapma görevini Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkileri arasında saymış, '**veya yaptırmak**' ibaresiyle de bu görevini başka bir kurum ya da kuruluşa yaptırılabilceğini hüküm altına almıştır.

Anayasa'nın 148. maddesinin son fıkrasındaki '*Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir*' şeklindeki kural ile 69. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan '*Siyasî partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesince siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştaydan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir*' biçimindeki düzenlemeden, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetim görevinin sadece Anayasa Mahkemesi'ne ait olduğu ve bunun devredilmesine olanak tanınmadığı anlaşılmaktadır.

İptali istenilen ibare, Anayasa'nın, Anayasa Mahkemesi dışında başka bir kurum ya da kuruluşça yerine getirilmesine izin vermediği denetim görevini ihtiyaç halinde bir başka kurum

ya da kuruluşa devrederek, o kurum ya da kuruluşun denetim yapmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum, yoruma ihtiyaç duyulmayacak ve değişik bir anlam yüklenemeyecek şekilde, açıktır.

Öte yandan, 6216 sayılı Kanun'un 55. maddesindeki düzenlemeler başka kurum ya da kuruluşa denetim yaptırmayla bir ilgi olmayıp, Mahkeme'nin yapacağı denetimde Sayıştay'dan alacağı yardımı ifade etmektedir.

Bu nedenle kural, Anayasa'nın, Anayasa Mahkemesi dışında başka bir kurum ya da kuruluşça yerine getirilmesine izin vermediği denetim görevinin devredilebilmesine imkân sağladığından, Anayasa'nın 69. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

II- 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen '**Başkanın izniyle**' ibaresini de içeren e) bendinde;

*'Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara **Başkanın izniyle** katılabilirler'* hükmü yer almaktadır.

Kural, diğer yükümlülüklerinin yanı sıra, üyelerin kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara katılabilmeleri için başkandan izin almalarını da bir yükümlülük olarak öngörmektedir.

Anayasa Mahkemesi üyeleri nitelikleri, kariyeri, seçimi, görev, yetki ve sorumlulukları Anayasa maddelerinde özel olarak düzenlenen, kendi alanlarında uzman, yüksek yargı görevini yerine getirmek için gerekli birikime sahip, Anayasa'nın 138. ve 139. maddelerinde belirtilen hâkim bağımsızlığı ve hâkimlik teminatından yararlanan, bu anlamda bağımsızlıkları ve teminatları anayasal güvence altında bulunan seçkin kişilerdir. Onların bu nitelikleri, yargı bağımsızlığının ve yargıya olan güven duygusunun oluşmasında önemli bir yer tutmaktadır. Üyelerin, görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamamaları, hiyerarşik sistem içinde çalıştırılmalarının mümkün olmaması, bağımsız olarak yargı görevini yerine getirmeleri gereğinden kaynaklanmaktadır.

Kuralda yer alan '**Başkanın izniyle**' şeklindeki ibare, en yüksek Mahkeme'de görev alan üyelerin, Anayasal güvence ile korunan hâkim bağımsızlığından yoksun astlık üstlük ilişkisi içinde görev yapan hâkimler olduğu görünümünü vermekte ve toplum nezdinde bağımsız yargıya olan güven duygusunu zedelemektedir. Hâkimin bağımsız olması kadar bağımsız görünmesi de yargı bağımsızlığı bakımından önemlidir. Onlar, izinlerini başkanlardan değil kanunlarla yapılacak düzenlemelerden almalıdırlar. Bu nedenle yasa koyucunun yasal düzenlemeleri yaparken Anayasa'nın öngördüğü güvenceleri gözetmesi ve yargı bağımsızlığına zarar verecek düzenlemeleri yapmaktan kaçınması gerekir. Söz konusu güvencelere zarar veren düzenlemeler Anayasa'da öngörülen yargı bağımsızlığını ihlâl eder.

Ayrıca, kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara katılma bilimsel gelişme sağlamak bakımından Anayasal bir haktır. Böyle bir hakkın kullanılmasının engellenmesine imkân veren ibarenin bilimi öğrenme hakkına zarar verdiği de açıktır.

Öte yandan, 6216 sayılı Kanun'un Anayasa Mahkemesi Başkanı'na verdiği yetkiler ve 15. maddenin (1) numaralı fıkrasının diğer bentleri ile (2) numaralı fıkrasında yer alan yükümlülüklerin, Mahkemedeki yargısal faaliyetlerin zamanında yerine getirilmesi, Mahkeme'nin verimli ve uyumlu çalışmasını sağlamak için yeterli olduğu gözetildiğinde söz

konusu ibarenin Mahkeme'nin verimli ve uyumlu çalışmasını sağlamak için başkana verilmiş bir yetki olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım olarak kabul edilemez.

Bu nedenle ibare, yargı bağımsızlığına ve bilimi öğrenme hakkına zarar verdiğiinden Anayasa'nın 138. ve 27. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

III- 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının iptali istenilen son cümlesinde;

'Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.' kuralına yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 23.7.2011 ' 28003 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan **14.04.2011**günlü, **E.2009/63** ve **K.2011/66** sayılı kararının **KARŞIOY GEREKCESİ** bölümünün **I**) numaralı bendinde **belirttiğim** gerekçe uyarınca, kuralın iptali gerektiğinden çoğunluk görüşüne katılmadım.

IV- 36. maddesinin iptali istenilen bölümleri de içeren (1) numaralı fıkrasında;

'Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapıp yapılmadığı; kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlıdır' düzenlemesi yer almaktadır.

Kural, Anayasa değişikliklerinin, kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün ve kanun hükmünde kararnamelerin şekil bakımından denetimini düzenlemektedir.

Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasında *'Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz',* ikinci fıkrasında da *'Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez'* denilmektedir.

Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasında, Anayasa Mahkemesi tarafından kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün ve kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil bakımından incelenip denetlenebileceği öngörülmüş, ikinci fıkrasında ise istisnâi olarak Anayasa değişiklikleri ile kanunlar için şekil bakımından yapılacak denetimle ilgili sınırlama getirilmiş, ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ile kanun hükmünde kararnameler bu istisnaya dâhil edilmeyerek şekil bakımından yapılacak denetimde sınırlama yapılması öngörülmemiştir.

İptali istenilen bölümlerin yer aldığı kuralda, Anayasa'da öngörülmemiş olmasına rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı, kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlı olarak şekil bakımından denetim yapılabileceği düzenlenmiştir.

Anayasa koyucunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ile kanun hükmünde kararnameler için de şekil bakımından yapılacak denetime sınırlama getirmesi mümkün iken getirmemiş olması, bunlarla ilgi şekil denetiminin sınırsız olarak yapılmasını arzu ettiğini göstermektedir. Kanun koyucu, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ile kanun hükmünde kararnameler için Anayasa'da öngörülmeleyen bir sınırlamaya yer vererek Anayasa'yı ihlâl etmişlerdir.

Bu nedenle;

-**'Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün'** bölümü Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olması ve iptal edilmesi gerektiği için bu konudaki redde ilişkin çoğunluk görüşüne,

-**'Kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı'** bölümünün ise Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerekirken farklı gerekçe ile iptal edildiğinden çoğunluğun bu konudaki iptal gerekçesine,

katılmadım.

V- 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen ikinci cümlesinde

'Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur' denilmektedir.

İptali istenilen cümlelerin yer aldığı kuralda, Genel kurul ve bölümlerin kararlarını katılanların salt çoğunluğu ile alacağı, oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş sayılacağı ifade edilmektedir.

Anayasa'nın 149. maddesinin ilk üç fıkrasında;

'Anayasa Mahkemesi, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bölümler, başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Genel Kurul, Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanır. Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir.

Siyasî partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.

Anayasa değişikliğinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu şarttır'denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin çalışma usul ve esaslarının düzenlendiği Anayasa'nın 149. maddesinde Genel kurul ve bölümlerin salt çoğunlukla karar alabilecekleri, Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurul'ca bakılacağı belirtilmiş oyların eşitliği hâlinde alınacak kararın ne olacağı gösterilmemiştir.

Anayasa'da belirtilen salt çoğunluğun, oylamada, yarıdan bir fazla üye sayısının oyuyla sağlanan çoğunluk olduğu konusunda duraksama bulunmamaktadır. Buna göre, oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verileceğine ilişkin düzenleme, Anayasa'da öngörülen salt çoğunlukla karar alınmasına ilişkin kuralla örtüşmemektedir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verileceğine ilişkin kural, yarıdan bir fazla oy sayısını saptarken üye sayısının esas alınması gerektiğine ilişkin Anayasadaki hüküm değil Anayasa'nın öngörmediği başkanlık sıfatı esas alınmaktadır. Bu durumun ise Anayasa'nın kabul ettiği salt çoğunluk kavramına, dolayısıyla da Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu açıktır.

Ayrıca, Anayasa'da Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurul'ca bakılacağı belirtilmektedir. Buna göre, iptali istenilen kuralın Yüce Divan sıfatıyla verilecek kararlarda da uygulanacağına tereddüt bulunmamaktadır. Toplu mahkeme sıfatıyla ceza yargılaması yapan Yüce Divan'ın, her bir üyesinin yargılama sürecinde toplanan kanıtları tek başına değerlendirip, vicdani kanaatine göre kullanacakları oylara göre sonuç kararı belirlemesi gerekir. Toplu mahkemelerin kuruluşlarındaki temel amacın maddi gerçeğe hatasız ulaşmayı sağlamak olduğu ve her bir üyenin bu maksatla bağımsız değerlendirmede bulunmasına ihtiyaç duyulduğu ve bunun aynı zamanda adil yargılanmayı tesis etmek için gerekli olduğu da gözetildiğinde, oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verileceğine ilişkin kuralın toplu mahkemeden beklenen adil yargılanmayı sağlayamayacağı, dolayısıyla kural bu bakımdan da Anayasa'ya aykırıdır.

Bu nedenle Anayasa'nın 149. ve 36 maddelerine aykırı olan kuralın iptali gerekir.

Üye

Mehmet ERTEN

KARŞIOY YAZISI

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un bazı maddelerinin aşağıdaki nedenlerle Anayasa'ya aykırı olduğu düşüncesindeyim.

I- Kanun'un 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan "Başkanın izniyle" ibaresi:

İptali istenen kuralda, Anayasa Mahkemesi üyelerinin davet olundukları ulusal ve uluslar arası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara katılabilmelerinin Başkanın izniyle mümkün olabileceği öngörülmektedir. Buna göre, Başkanın izni alınmadan bilimsel bir toplantıya katılmak, hakimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun olmayan bir harekette bulunmak gibi, disiplin işlemi gerektirebilecek bir davranış olarak kabul edilmiştir.

Bilimsel toplantılara katılmak, Anayasanın 27. maddesinde düzenlenen bilim ve sanat hürriyeti kapsamındaki bir temel haktır. Maddenin birinci fıkrasında herkesin bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir.

Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

İptali istenen kurala ilişkin, Anayasa'nın 27. maddesinde öngörülmüş her hangi bir sınırlama nedeni bulunmamaktadır.

İptal isteminin reddine ilişkin çoğunluk gerekçesinde bilimsel toplantılara katılımın Başkan'ın iznine bağlanması, üyelerin mahkemedeki görevleri başından ayrılarak yargısal faaliyetlerin aksatılmaması ihtiyacı ile açıklanmaya çalışılmış ise de izinlerin nasıl kullanılacağı Kanun'un 70. maddesinde açıklanmış olup, diğer herhangi bir nedenle de üyelerin mahkeme toplantılarına katılımının Başkan tarafından belli bir düzen içinde sağlanması gerekeceği açıktır. Ancak bilimsel toplantılara katılımın iptali istenen kuralla ayrıca Başkan'ın iznine bağlanmasının, yargısal faaliyetlerin aksatılmaması gibi genel bir gerekçeyle açıklanamayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kuralın Başkana, üyelerin bilimsel faaliyetleri üzerinde bir denetim hakkı sağlamayı amaçladığı, bunun da Anayasa'nın 27. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır.

İptali istenen kural Başkan'a üyeler üzerinde adeta bir denetim ve vesayet yetkisi sağlamakla, Anayasa'nın 138. maddesinde yer alan hakimlerin görevlerinde bağımsızlığı ve 140. maddesinde hüküm altına alınan hakimlik teminatı ilkeleri muvacehesinde en azından görüntü olarak hoş olmayan, hiyerarşik bir ilişkinin varlığı izlenimi yaratmaktadır. Yargı bağımsızlığının sadece gerçek anlamda bağımsızlığı değil, hakimlerin bağımsız görüntüsünün de korunmasını içerdiğinde kuşku yoktur. İptal istemine konu kural ise bu görüntüye ters düştüğünden Anayasa'nın 138 ve 140. maddelerine aykırıdır.

II- Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesi:

İptali istenen kural, Raportör Yardımcılığı sınavlarında yapılacak mülakat sırasında herhangi bir kayıt sistemi kullanılamayacağını hükme bağlamaktadır.

Sınav ve mülakatla alınan görevlere ilişkin tüm benzeri düzenlemelerde de yer alan kuralın, mülakata giren adayların haksızlıklara uğradıkları düşüncesiyle yargı yoluna gitmeleri halinde iddialarını kanıtlamalarını engellemek amacıyla yasalaştırıldığı açıktır. Anayasa'nın 36. maddesindeki hak arama hürriyeti sadece mahkemelere erişimi değil, mahkeme önünde savını kanıtlayabilmeyi ve bu amaçla kanıtlara ulaşabilmeyi de içerir. Bu yönüyle hak arama hürriyetine aykırı olan kural, diğer yönüyle de bu tür bir uygulamayı yapmak istemeyecek, hukuka saygılı idare kuruluşlarının yapacakları mülakatlarda kayıt sistemi kullanmak yönünde

olabilecek takdir haklarını da ölçüsüz biçimde sınırlamakta olduğundan Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesine de aykırıdır. Kuralın Anayasa'nın 2 ve 36. maddelerine aykırı olması nedeniyle iptali gerekir.

III- Kanun'un 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi:

İptali istenen kuralda Genel Kurul ve Bölümlerde oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 149. maddesinde **'Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır'**denilmektedir. Bu genel kuralın istisnası olan karar alma yöntemlerine ise ilgili maddelerinde ayrıca yer verilmiştir. Bu kapsamda 146. maddede Başkan ve Başkanvekillerinin *'üye tamsayısının salt çoğunluğu ile'* seçilebileceği, 147. maddede bir üyenin sağlık bakımından görevini yerine getiremeyecek olması nedeniyle üyeliğinin *'üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile'* sona erdirilebileceği, 149. maddede Anayasa değişikliğinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için *'toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu'* gerekeceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın karar nisabına ilişkin düzenlemelerinden, bu konuda kanun koyucuya takdir alanı bırakılmadığı, itiraz ve iptal davaları dahil karar nisabının özel olarak konulmuş hükümler dışında 'salt çoğunluk' olması esasının benimsendiği açıkça anlaşılmaktadır. Oyların eşitliği halinde karar verilebilmesini sağlamak için bir kural getirilmesi gerektiği, bunun da yasa koyucunun takdir alanı içinde bulunduğu şeklindeki bir düşünceye katılmak mümkün değildir. Zira yukarıda açıklandığı üzere Anayasa'nın kendisinin düzenlediği bir alanda yasa koyucunun takdir hakkı yoktur. Bu nedenle bölümler ve genel kurulda oyların eşitliği nedeniyle salt çoğunluğun oluşmadığı hallerde Başkanın oyunun çift sayılması Anayasa'ya aykırıdır.

Başkanın oylarının çift sayılması çağdaş bir düşünce ürünü değildir. 1876 tarihli Osmanlı Kanun-u Esasisinde de Meclisi Umumi'de oyların mütesavi çıkması halinde Reisin reyinin belirleyici olması esası kabul edilmiştir. Demokrasinin henüz filizlendiği bir dönemin düşüncesini yansıtan kuralın, tarihinde uzun imparatorluk, krallık veya faşizm deneyimi bulunan kimi ülkelerde bugün de kullanımda olmasına mukayeseli hukuk yönünden bakılarak hukukumuzda da örnek alınması, Anayasa'nın açık hükümleri karşısında geçerli bir red nedeni olamaz. Bunun yerine Anayasa'ya uygun başka çözümler aranması, iptal ve itiraz davalarında oyların eşitliği halinde yasaların anayasaya uygunluğu karinesi de gözetilerek, iptale karar verilemediğine yani talebin reddine karar verilmesi, diğer durumlarda karar alınmayarak genel kurul veya bölümün tek sayıdan oluşan heyetle başka bir gün yeniden işi görüşerek karar vermesi, heyetin tek sayıya inmesi amacıyla en kідemsiz üyenin oylamadan çekilmesi gibi, diğer ülke uygulamalarında da görülen farklı düzenlemeler yapılması olanaklıdır. Hal böyle iken eşitlikçi ve demokratik olmayan bir yaklaşımla Başkana iki oy hakkı tanınması Anayasa'nın 2. ve 149. maddelerine aykırıdır.

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un;

1) 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin incelenmesi;

İptali istenilen 'Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.' cümlesinin yer aldığı (4) numaralı fıkra şöyledir.

'(4) Mülakat adayın;

a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

ç) Genel yetenek ve genel kültürü,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. **Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.'**

Madde hükmü ile Anayasa Mahkemesinde görev yapacak raportör yardımcısı adaylığı yazılı sınavından sonra yapılacak sözlü sınavda, şeffaflığı ve objektifliği sağlayacak ve herhangi bir uyuşmazlık çıkması halinde kanıt olabilecek bir kayıt sisteminin kullanılması yasaklanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, tüm eylem ve işlemlerini objektif esaslara bağlayarak yargı denetimine açan devlettir.

Anayasa'nın 'kamu hizmetlerine girme hakkı'nı düzenleyen 70. maddesinde 'Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez' denilmiş olup, buna göre hizmete alınmada hizmetin gerekli kıldığı nitelikler dışında öznel değerlendirmelere yol açabilecek davranışlardan kaçınmak gerekmektedir.

Bu durumda dava konusu kural hizmete alınmada objektifliği ve şeffaflığı engellediği gibi, uyuşmazlık çıkması halinde kanıt olabilecek bir kayıt sisteminden kaçınılması suretiyle idari işlemlerde yargısal denetim alanını da daraltmaktadır.

Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 2. ve 70. maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

2) 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "**ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün**" bölümünün incelenmesi;

İptali istenilen bölümün yer aldığı 'Şekil bakımından iptal davası ve sınırı' başlıklı maddede; Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün şekil bakımından incelenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olarak yapılacağı belirtilmektedir.

Anayasa'nın 148. maddesinde Anayasa Mahkemesinin Anayasa değişikliklerini, Kanunları, Kanun Hükmünde Kararnameleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünü şekil bakımından denetleyip karara bağlayacağı belirtildikten sonra, maddede bu denetimin nasıl yapılacağı ve sınırları da gösterilmiştir. Buna göre maddede; Anayasa değişikliklerinde teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartlarına uyulup uyulmadığı, kanunlarda son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususlarıyla sınırlı olup, Kanun Hükmünde Kararnameler ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün şekil bakımından denetimi için herhangi bir sınırlama getirilmemiştir.

Bu durumda Anayasa'da Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün şekil bakımından denetimi için herhangi bir sınırlama getirilmediği halde, iptali istenilen kuralda Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün şekil bakımından incelemesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olarak yapılacağı şeklindeki bölümü, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı olup iptali gerekmektedir.

3) 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin incelenmesi;

İptali istenilen cümlelerin yer aldığı (1) numaralı fıkarda 'Genel kurul ve bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. **Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.**'denilmektedir.

Anayasa'nın 149. maddesinde; 'Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır.' hükmü yer almaktadır. Buna göre; Anayasa'nın nitelikli çoğunluk öngördüğü kararlar dışında Mahkemenin salt çoğunlukla karar vermesi kuraldır.

Bu durumda Anayasa ile belirlenen kararların salt çoğunlukla alınacağı kuralının, yasa ile yapılan bir yorumla değiştirilmesi suretiyle karar yeter sayısı belirlenmesine ilişkin düzenleme Anayasa'nın 149. maddesine aykırıdır ve iptali gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle 30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesi, 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 've Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü' bölümü, 65. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ